

listy 9

2006

Slovákov a Čechov, ktorí chcú o sebe vedieť

Ročník 13 / Cena 20 Kč

Nechceme posúvať rozhlasové vysielanie... Mirjana Šišoláková

Tiene nad reformami Peter Mayer

Vládny rozpočet – dočasné víťazstvo Martin Guzi

Z tretej knihy o cintoníne (IV. časť) Samko Tále

Výstava o Ludovítovi Štúrovi a štúrovcoch v Prahe Jozef Beňovský

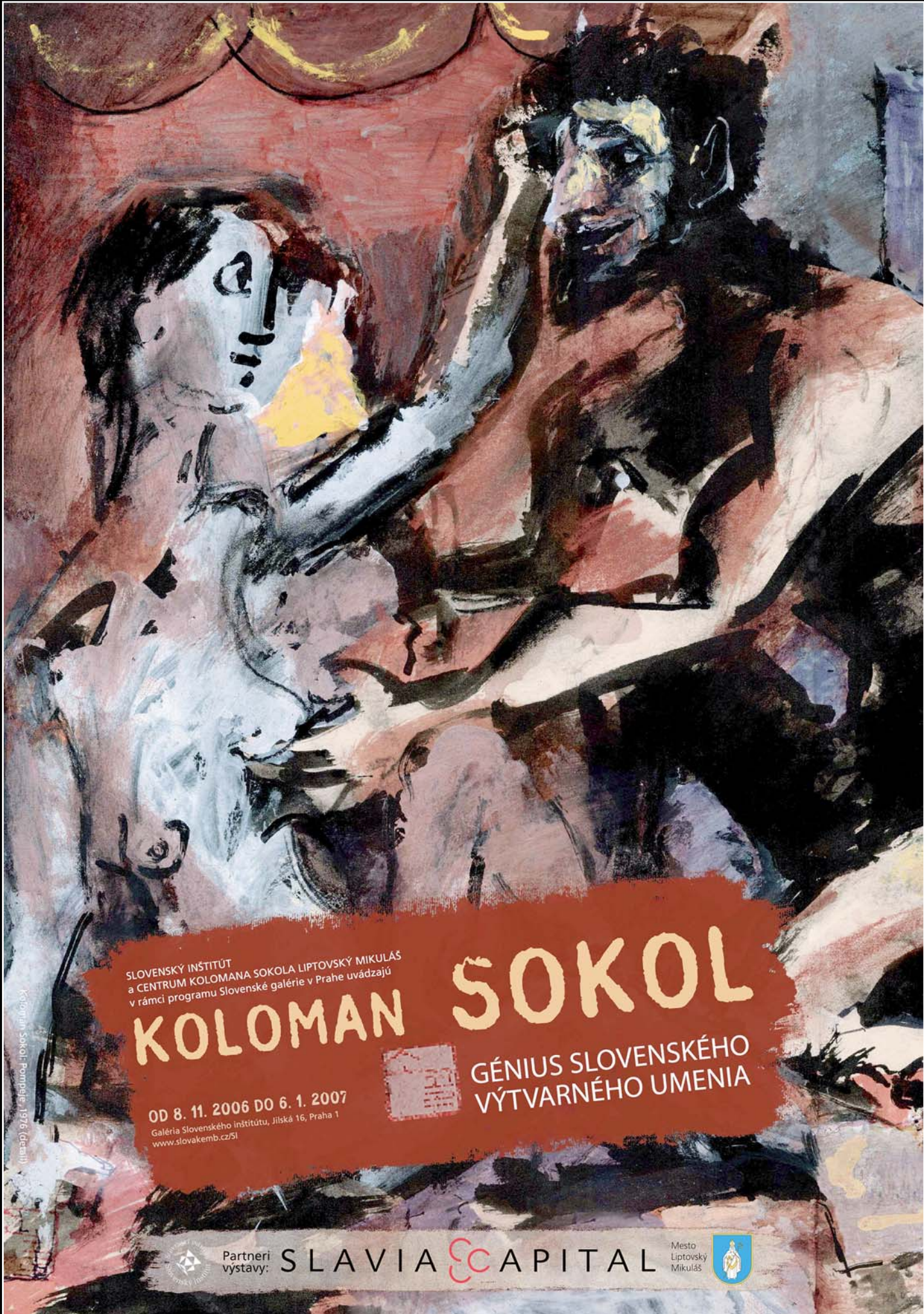
Frajeři, frajerky a duch místa Olga Vlčková

Slovenská televízia jubuluje (1. časť) František Kajňák

Klubové listy / príloha časopisu Listy

Česi a Slováci na Zakarpatskej Ukrajine... (2. časť) Helena Nosková

Modrá stránka Program KS

Koloman Sokol: Pompaie, 1976 (Detail)

SLOVENSKÝ INŠTITÚT
a CENTRUM KOLOMANA SOKOLA LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ
v rámci programu Slovenské galérie v Praze uvádžajú

KOLOMAN SOKOL

GÉNIUS SLOVENSKÉHO
VÝTVARNÉHO UMENIA

OD 8. 11. 2006 DO 6. 1. 2007

Galéria Slovenského inštitútu, Jilská 16, Praha 1
www.slovakemb.cz/51

Partneri
výstavy:

SLAVIA CAPITAL

Mesto
Liptovský
Mikuláš

O b s a h

Úvodník 3

Igor Otčenáš

Nechceme posúvať rozhlasové vysielanie... 4

Mirjana Šišoláková

Vládny rozpočet – dočasné víťazstvo 6

Martin Guzi

Dobrá zpráva: O slovenské divadlo je veľký zájem 6

Ursula Milly

Tiene nad reformami 7

Peter Mayer

Z tretej knihy o cintoríne (IV. časť) 8

Samko Tále

O jednom romániku 9

Ján Chovanec

Slovenská televízia jubiluje (1. časť) 10

František Kajňák

Štefan Margita oslávi svoje jubileum 10

Samuel Šikeť

Česi a Slováci na Zakarpatskej Ukrajine... (2. časť) 12

Helena Nosková

Výstava o Ľudovítovi Štúrovi a štúrovcoch v Prahe 14

Jozef Beňovský

Jsem pouze lístečkem, na stromě, jenž zove se vlast 16

Mária Uhrinová

Frajeři, frajerky a duch místa 18

Olga Vlčková

Výstavy okolo nás... 19

Radovan Čaplovič

ZOBRAZ OBRAZ

alebo Adorácia pražskému galerijnému roku 20

Mária Uhrinová

Neskoré leto a nový chlieb 22

Helena Nosková

Mladý, veľký Roman Olekšák 24

Ján Chovanec

Program Slovenského inštitútu v Prahe

Modrá stránka Program KSK

Klubové listy / príloha časopisu Listy

Listy Slovákov a Čechov, ktorí chcú o sebe vedieť. Vydáva Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, 130 00 Praha 3. Na tejto adrese je aj sídlo redakcie.

Šéfredaktor: PhDr. Radovan Čaplovič, tel.: 724 025 170, Redakcia: Ján Chovanec, tel.: 776 138 859, e-mail: listy.ksk@seznam.cz, e-mail: r.caplovic@centrum.cz Rozširuje Klub slovenskej kultúry a Česká pošta, s. p.

Listy vychádzajú vďaka podpore MK ČR. **Jazyková úprava:** Mgr. Eva Wankeová. **Grafická úprava:** AdAm studio, Holečkova 31, 150 00 Praha 5, **tlač:** Tercie.

Registrácia vydavateľa Listov – Klubu slovenskej kultúry: MK ČR 6584. ISSN 1213 – 0249. Cena za jeden výtlačok je 20 Kč. Cena dvojčísła je 38 Kč. Ročné predplatné 240 Kč prijíma KSK na adrese redakcie. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú. Akékoľvek rozširovanie celku aj častí textov v elektronickej alebo v papierovej verzii podlieha schváleniu vedenia KSK.

Foto na obálke: Prvý posmrtno vydaný portrét Ľ. Štúra (Litografia, 1861), **autor:** František Kolář.

Slovenský inštitút a jeho úloha zahraničnej prezentácie slovenskej kultúry

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že sme svedkami neustáleho rastu významu takej podoby diplomatických vzťahov, v ktorých je kultúra, resp. zahraničná prezentácia národných i menšinových kultúrnych hodnôt jednou z kľúčových foriem prezentácie krajiny ako takej. V dobách ustavične sa zvyšujúceho tlaku komercializácie a hospodárskej unifikácie sa moderná i tradičná kultúra pri koncepcne postavenej a materiálne adekvátne vybavenej prezentácii a propagácii stávajú nástrojom, ktorý umožňuje praktickej diplomacii zvýšiť efektivitu aktivít a výraznejšie a všestrannejšie profilovať krajinu v zahraničí, než by to bolo možné len tradičnými formami. Ukotvením Slovenskej republiky v európskych a euro-atlantických štruktúrach v zmysle politickom a hospodárskom sa práve prezentácia kultúry v najširšom zmysle od prezentácie aktuálnych kultúrnych počínov až po ochranu kultúrnych pamiatok stáva jednou z hlavných ciest „identifikácie“ krajiny, resp. vytvárajúcich jej imidž a dobrú značku. V konkrétnom priemete je zmyslom pôsobenia Slovenského inštitútu v Prahe kultivovanie nadštandardných vzťahov medzi oboma našimi republikami v oblasti kultúry a rozširovanie prezentačných možností predovšetkým nekomerčných a mimocentrových (myslím tým mimobratislavských a mimo ústredných/národných kultúrnych príspevkových inštitúcií) kultúrnych aktivít. Našimi základnými strategickými cieľmi sú udržiavanie trvale vysokého kreditu slovenského umenia u českého publika, profilácia inštitútu ako atraktívneho prezentačného priestoru pre široké spektrum kultúrnych činností, poskytovanie a rozširovanie priestoru pre také kultúrne i kultúrno-spoločenské prezentačné aktivity, ktoré nemajú komerčno-populárny aspekt, pričom sú však kvalitatívne vysokou súčasťou slovenského moderného i tradičného umenia, ako aj spájanie kultúrnej prezentácie s prezentáciami regiónov (miest, VÚC a pod.). V neposlednom rade chceme naďalej rozvíjať spoluprácu s našou krajskou komunitou žijúcou v Českej republike. Možno konštatovať, že v tomto smere sme urobili dosť výrazný kvalitatívny posun. Inštitút je otvorený pre spoluprácu s každou krajskou organizáciou a to prináša svoje ovocie. Podobne je to aj s našou spoluprácou s českými kultúrnymi inštitúciami a občianskymi združeniami pôsobiacimi v oblasti kultúry, ako napr. Folklorne združenie Českej republiky pri organizovaní a zabezpečovaní účasti slovenských folklórnych súborov na rôznych festivaloch tradičnej kultúry po celej Českej republike. Teší nás, že zaznamenávame vzrast záujmu o slovenskú kultúru aj v mestách mimo Prahy (napr. Plzeň či České Budějovice). Spoluprácu pri príprave takýchto kultúrnych podujatí považujeme rovnako za jeden z našich hlavných strategických zámernov. Výhľadovo sa na dosiahnutie našich cieľov budeme orientovať v podstate na tri okruhy: Prvým je realizácia nových programových cyklov inštitútu ako sú Slovenská literárna klasika na filmovom plátne, Slovenský jazzový klub či Slovenské galérie v Prahe. Ich zmyslom je vytvorenie istej pevnej programovej kostry inštitútu, ktorá by mohla svojou aktuálnosťou a kvalitou generovať trvalý a vyšší záujem českej verejnosti o prezentačné aktivity inštitútu, ale ktorá by aj pomohla k istej, nazvime to, generačnej prevrstvenosti čo sa týka nášho publika. Druhým okruhom – ako som už naznačil vyššie – je aktívna participácia a podpora spontánnych kultúrnych aktivít slovenských a českých subjektov v oblasti prezentácie slovenskej kultúry v Českej republike. Tretím – a vari najzložitejším – je intenzívnejšie prenikanie do českých médií. Nie vždy sa nám to darí, lebo každodenná pražská kultúrna ponuka je neuveriteľne široká a pestrá. Pravidelne síce o našich aktivitách informuje slovenské vysielanie Českého rozhlasu a stanica Vltava, avšak radi by sme sa videli aj v iných médiách. ■

Igor Otčenáš

Autor je kultúrny atašé a riaditeľ Slovenského inštitútu v Prahe

Nechceme posúvať rozhlasové vysielanie do komerčnej podoby...

Rozhovor s programovým riaditeľom Ľubošom Machajom o súčasnosti a budúcnosti Slovenského rozhlasu.

Rok 2006 je pre Slovenský rozhlas významný nielen preto, že oslavuje 80. výročie svojho vzniku, ale aj tým, že po viac ako ročnej prestávke má od mája nové vedenie. Rozhlasová rada zvolila za prvú riaditeľku v jeho histórii Miroslavu Zemkovú. Programovým riaditeľom sa stal Ľuboš Machaj.

Ľuboš Machaj (1954) sa po 16-tich rokoch vrátil späť do Slovenského rozhlasu, kde pôsobil po ukončení FFUK (estetická výchova – slovenčina) od r. 1978 najprv v redakcii Pozor, zákruta a potom ako dramaturg hier pre mládež. V r. 1990 sa stal na tri roky riaditeľom Medzinárodného domu umenia pre deti Bibiana. V rokoch 1993 – 2003 bol spolumajiteľom a programovým šéfom súkromného rádia Twist. Od r. 2003 do polovice roku 2006 pracoval v STV ako šéfdramaturg druhého vysielacieho okruhu. Trikrát neúspešne kandidoval na post riaditeľa Slovenského rozhlasu. V novej funkcii programového riaditeľa má jasný zámer: zastaviť klesajúcu krivku počúvanosti najdôveryhodnejšieho elektronického média na Slovensku a urobiť z osemdesiatročného jubilanta moderné rádio tretieho tisícročia.

■ **Pán programový riaditeľ, dá sa niekoľkými vetami charakterizovať, kam smeruje Slovenský rozhlas, čo sa týka programovej ponuky?**

Slovenský rozhlas má 5 okruhov a rozsah vysielania je obrovský. Keď to mám povedať jednoducho: chceme, aby bol modernejší, aby bol dobre pripravený na nové storočie, nové tisícročie. Aj po stránke technologickej, aj po stránke formy, štruktúry a obsahu vysielania.

■ **Ale aký je to modernejší rozhlas?**

Modernejší je taký, ktorý sleduje, čo sa okolo neho deje. Keď som kandidoval na riaditeľa a pripravoval svoj projekt, pozorne som sa tomu venoval. Podľa mňa SR za posledných 10 rokov ako keby zostarol nielen fyzicky, ale akoby sa nepozeral okolo seba, nesledoval trendy, ktoré sa odohrávajú okolo neho. Celá spoločnosť zažila veľký mediálny boom príchodom

Budova Slovenského rozhlasu na Mýtnej 1 v Bratislave

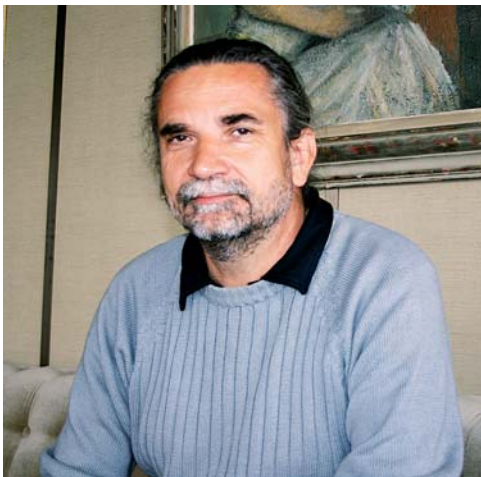
súkromných televízií a rozhlasov, príchodom nových printových médií. A kým rozhlas trochu zatváral oči pred tým, že spoločnosť sa mení a že má aj iné potreby, zatiaľ mediálny priestor urobil skok dopredu o 20-30 rokov. A rozhlas akoby to nebral na vedomie a ostal stagnovať, po stránke technologickej, ale aj po stránke vnímania poslucháča. Nestotožňujem sa s názorom, že verejnoprávny rozhlas je určený pre starších poslucháčov, myslím, že to je zvrátená tendencia. Kedysi sa naozaj aj komerčné aj nekomerčné stanice charakterizovali podľa veku, ale tento spôsob je dnes už prekonaný. Verejnoprávny je podľa môjho názoru ten, ktorý hľadá cesty k poslucháčovi a prihovára sa všetkým typom koncesionára. Má oňho bojovať, nemá sa len nezúčastnene prizerať, ako sa mu základňa rozpadá, ako 65 % poslucháčov je nad 50 rokov. Netvrdím,

Divadelný festival vo Zvolene naďalej atraktívny (odporúčame očiam vašim)

Víkend atraktívneho divadla (VAD) vo Zvolene oslaví 16. až 18. novembra svoje osemnástiny. Ani náhodou však nie je dospievajúcim festivalom či podujatím, ktoré by práve dospelo. Zrelým po každej stránke už je dávno. Od svojho vzniku, ktorý sa datuje k 17. – 19. novembru 1989, totiž ponúka divákovi a fanúšikovi divadla vysoko kvalitné „kusy“. Husa na provázku, HaDivadlo (oboje z Brna), Bratři Formani z Prahy, Teatr Buckleina (Krakow), Šámán Sínház (Budapešť), Derevo (Leningrad) alebo bratislavské divadlá GunaGu, Štúdio L+S či Astorka sú iba niektorými účinkujúcimi, ktorí v histórii festivalu spestrovali a súčasne udržiavali vysoko nastavenú latku kvality osláv divadelného umenia vo Zvolene. • Tento rok, a to nie prvý raz, zavíta a určite i pobaví v priestoroch Domu kultúry ŽSR aj komik, mím a herec Bolek Polívka. Brnenský klaun nepríde na VAD sám, ale bude mať so sebou i svojho dlhoročného kolegu a kamaráta Jiřího Pechu, s ktorým vo Zvolene predvedú predstavenie Mestského divadla Brno „Čekání na Godota“, čím sa organizátorovi festivalu Borisovi Kršňákovi podaril naozaj husársky kúsok. Získať totiž takéto divadelné predstavenie na svoje pódium majú problém i oveľa známejšie a vyhlásenejšie scény

že týmto poslucháčom sa netreba prihovárať, ale treba sa prihovárať aj tým, ktorí sú do 50 rokov a to je ten moderný spôsob. To znamená nezatvárať oči pred prítomnosťou, pozeráť sa do budúcnosti, hľadať spôsoby, ktoré poslucháči akceptujú, ktoré sú pre nich atraktívne. Mnohokrát som sa stretol s tým, že ľudia vnútri v rozhlase sa zaštitujú verejnoprávnosťou, že toto alebo tamto už nie je verejnoprávne. S tým nesúhlasím. To, čo má robiť verejnoprávne médium, je jasne definované. O tom, kde sú hranice verejnoprávnosti sa veľmi diskutuje, najmä, keď STV išla už za ne, to je pravda. Ale na to je tu manažment, na to je tu Rozhlasová rada, aby vedela hranice verejnoprávnosti ustrážiť. Moderný neznamená komerčný. Budeme robiť prieskum počúvanosti, ale nie tak, ako dosiaľ, keď odbor mediálneho výskumu ako keby len spätne sledoval dopad programových zmien. Preto je konkurencia tak pred nami, lebo si veľmi sofistikovane robí prieskum vopred.

Programový riaditeľ Slovenského rozhlasu L. Machaj

■ Povedzme si teda niečo o jednotlivých okruhoch. Ako sa zmení ich štruktúra a čo to prinesie poslucháčom? Začnime najpočúvanejším okruhom, Rádiom Slovensko.

Keď sa pozerám na krivky počúvanosti Rádía Slovensko, povedal by som, že to je chorá rozhlasová stanica, lebo okrem spravodajských dominánt stráca viac ako polovicu poslucháčov v moderovaných blokoch, a to nie je dobré. Práve tam vidno, že ľudia odchádzajú ku konkurencii, alebo rezignujú na počúvanie. O týchto ľuďoch chceme bojovať. Počúvajú hlavnú spravodajskú reláciu Rádiožurnál, je ich okolo 700 tisíc v špičkách, ale moderovaný program počúva okolo 300 – 350 tisíc poslucháčov. Z akéhokoľvek pohľadu rozhlasového profesionála, ktorý má zodpovednosť za tvorbu programu, toto nie je správne a treba hľadať cesty, ako tomu zabrániť. Nie komercializáciou, to je úplný omyl, ale modernizáciou vysielania.

■ Ako to chcete dosiahnuť?

Rádio Slovensko bude predovšetkým informačno-aktuálny kanál. Keď si ho poslucháč naladí, musí vedieť, že dostane veľmi rýchle, operatívne, plnohodnotné informácie v celej šírke rozsahu spravodajskej aktuálnej publicistiky, kde informácia má hodnotu. To znamená, že ak sa niečo stane, okamžite to musí ísť do vysielania, nesmie sa čakať dve-tri hodiny ako doteraz, lebo spravodajstvo vysielame o 18. hod. Musíme sledovať vývoj udalostí, byť ozaj tu a teraz, na pulze dňa, a musí to sprevádzať atraktívna, príjemná hudba. Ten hudobný formát je problém, pochopiteľne, vyhovieť každému sa nedá, ale

treba ho nastaviť tak, aby vyhovoval čo najširšej vzorke poslucháčov.

■ Mohlo by Rádio Slovensko byť niečo podobné ako Český rozhlas 1 Radiožurnál?

V podstate áno, nič príliš nového sa už vymyslieť nedá. Český rozhlas 1, aj Rádio Praha a mnohé iné, ktoré poznám – veď chodím do Prahy a počúval som ich ešte ako človek z Twistu, súkromnej konkurencie a teraz z verejnoprávneho rozhlasu o to viacej – áno, niečo podobné, ako je český Radiožurnál. Ja viem, že takisto Český rozhlas – veď nedávno bol v Bratislave na návšteve programový riaditeľ pán Ostrý, dobre sa poznáme s pánom

Havlom, výkonným riaditeľom, aj s pánom Kasíkom, generálnym riaditeľom, takže o týchto veciach debatujeme – má podobný problém ako my, to znamená, vyrovnáť sa s cieľovými skupinami, akým spôsobom verejnoprávny priestor nie bojuje, ale konkuruje privátnemu sektoru, aké zbrane používa. O tomto všetkom diskutujeme, ale je pravdou, že Radiožurnál je z môjho pohľadu modernejšou stanicou ako je Rádio Slovensko.

■ Nízku počúvanosť, pravdepodobne aj kvôli nedostatočnému pokrytiu územia Slovenska jeho signálom, má umelecký okruh, Rádio Devín. Aj tu chystáte zmenu programovej štruktúry?

Rádio Devín je takým základným verejnoprávnym poslanstvom. Jeho problém je nielen v programe, ale aj, ako ste už povedali, v pokrytí, ktoré musíme riešiť. Program Devína bude určite plynulejší. To, ako bol doteraz programovaný, sme s jeho riaditeľom, pánom Silvestrom Lavríkom, nazvali džubox, kam sú dodávané hotové krabice, ktoré programovo nesúvisia, ba sú v úplnom protiklade a nie sú spájané tak, ako by mali byť. Mal by tam byť podľa mňa väčší priestor nie na prúdové moderovanie, ktoré bude základom Rádía Slovensko, ale na osobnostné sprevádzanie programom, čo – akokoľvek sa dnešní hlásatelia snažia – nevedia, nemôžu sprostredkovať. Patrí sem aj viac informačných a vzdelávacích prvkov, kde by sa mali isté veci vysvetľovať, dávať do súvislosti. Nemôžeme rátať s tým, že všetci ľudia majú absolútny prehľad vo všetkom a Devín je podľa mňa príliš zameraný umelecko-elitne a treba, aby bol zameraný viac spoločensko-kultúrne.

Pokračovanie v budúcom čísle.

Autorka je novinárka

Foto Vladimír Slaninka a Rút Ďuríčková

v Prahe či Bratislave. Ďalším českým zástupcom bude pražské Studio Damúza s inscenáciou od svetoznámeho českého dramatika Václava Havla, ktorá nesie názov „Vernisáž“. Zo slovenských divadiel sa môžeme opäť tešiť na divadlo GunaGu s mimobratislavskou premiérou predstavenia „Závisláci (Som billboard)“ a ďalšie bratislavské divadlo SKRAT predstaví v réžii Dušana Vicensa inscenáciu „Nemusí veľa, stačí dobre...“. Veľkým očakávaním je divadlo Phenomenotheatre zo Žiliny, ktoré žne aj na iných festivaloch úspechy s hrou „Kúpil som si v IKEA lopatu na vykopanie vlastného hrobu“, autora Rodriga Garcíu. • Divadelné kusy doplní skvelý literárny kabaret vydavateľstva LCA Kolomana Kertésza Bagalu, ktorý príde s novým programom „Understanding Ovations!“ • Osemnásť ročník Víkendu atraktívneho divadla je silný aj vo svojom hudobnom programe, ktorý vďaka predĺženému víkendovi ponúkne hneď tri koncerty. Slovenskú legendu Mariána Vargu, českú legendu Vladimíra Mišíka so skupinou Etc... a špeciálnym hosťom Vlastom Třešňákom a skupinou Neřež. • O atraktívne tituly a lákadlá teda na tomto nemenej atraktívnom festivale atraktívneho divadla nebude ani tentoraz núdza. Ak VAD prepasiete, budete naň musieť čakať ďalší rok!

Vládný rozpočet – dočasné víťazstvo

Slovenská vláda schválila v stredu 11. októbra štátny rozpočet na budúci rok. Štátny rozpočet na rok 2007 počíta so schodkom 38,836 miliardy Sk. Príjmy ŠR by mali dosiahnuť 308,064 miliardy Sk, výdavky 346,9 miliardy Sk, deficit verejných financií 2,9 % hrubého domáceho produktu.

Tempo rastu HDP by podľa ministra financií Jána Počiateka malo predstavovať 7,1 %, priemerná ročná miera inflácie úroveň 3,1 % a produktivita práce 5,9 %. Návrh rozpočtu podľa ministra zároveň zaručuje naplnenie strategického cieľa zavedenia eura na Slovensku k 1. januáru 2009.

ŠR je postavený tak, že sa o 10 % krátili výdavky v jeho kapitolách v porovnaní s rokom 2006, čiže ministri musia šetriť. Vláda prijala v súvislosti so ŠR aj uznesenie, že v priebehu roka 2007 budú musieť ministerstvá a celý štátny rezort pristúpiť k zníženiu počtu zamestnancov v štátnych príspevkových a rozpočtových organizáciách až o 20 %. Kabinet podľa premiéra Roberta Fica zostavil rozpočet, ktorý je na jednej strane orientovaný na ľudí, keď rešpektuje programové vyhlásenie vlády, na druhej strane ním zabezpečuje dôveru finančných kruhov a zachováva stabilitu slovenskej koruny.

Toľko strohé čísla a vyjadrenia vládných predstaviteľov. Zatiaľ napriek všetkým avizovaným zmenám a opozičnej kritike vyzerá návrh rozpočtu v pohode. Smer-SD, LS-HZDS a SNS však čaká to najpodstatnejšie, a to je schválenie navrhovaného rozpočtu v parlamente. A práve to môže byť neuralgickým bodom a prvou naozajstnou skúškou ohňom vládnej koalície. Diery v rozpočte v rádovo miliardách korún pri schvaľovaní v NR SR nedokázal kvôli tvrdohlavosti strán ustrážiť ani bývalý minister financií Ivan Mikloš, ktorý mal úplne iné postavenie a autoritu, ako jeho nástupca. Nespokojné strany aj vtedy vedeli kvôli svojim neuspokojeným záujmom odhlasovať pozmeňujúci návrh, ktorý išiel proti navrhovanému rozpočtu.

Dnes naoko panuje pokoj, koalíčné subjekty vraj o problémoch diskutujú a riešia ich za pochodu, pričom nemajú nezmieriteľne odlišné názory na chod štátu. Zatiaľ. Povedzme si na rovinu, nová vláda sa chopila funkcie, poobzerala sa, oťukala okolie i seba.

Tým, kto naozaj rozdáva karty, je však inštitút Koaličnej rady, kde sedia predsedovia Smeru-SD, LS-HZDS a SNS. Rozpočet mohol prejsť bezproblémovo vládou, ale stačí jedno slovo

Vladimíra Mečiara, a novely zákonov, ktoré sú naviazané na rozpočet, LS-HZDS jednoducho v parlamente nepodporí. Ide o ideálny nástroj na vydieranie politických súperov, keďže za rozpočet je síce zodpovedný minister financií, ale politicky ho nesie na pleciach predseda vlády, ktorý ho potom môže prezentovať ako svoj úspech pri napĺňaní programového vyhlásenia. A lídrovi LS-HZDS už viacero zámerov nevyšlo – svojho kandidáta nepresadil na post námestníka SIS, poškuluje aj po obsadení kresla predsedu Ústavného súdu SR svojím človekom.

Vianočné príspevky pre dôchodcov alebo zvýšenie podpory pri narodení prvého dieťaťa zo 4 500 na 15 460 Sk patria medzi kroky, ktoré občania nemôžu hodnotiť negatívne. Pritom ich realizácia je taká jednoduchá... Polepšia si aj poľnohospodári, ktorým štát dorovná priame platby do maximálnej možnej výšky, akú pripúšťa Európska únia, teda do 70 %. Naopak, rozvoj vedomostnej ekonomiky si počká na ďalšie roky. Zatiaľ opraty rozšafnosti vláda nepopustila úplne a návrh rozpočtu považujú za seriózny aj finančné kruhy.

Bezmocnosť ukazuje opozícia, ktorej Fico zobral vietor z plachiet tým, že reformy nedeformuje tak, ako sľuboval. Pravica mu vyčíta, že sa zmestil do hraníc Maastrichtských kritérií, že za sto dní vlády toho zmenil tak málo. Vraj oklamal voličov, ktorým sľuboval razantné zmeny. Hm, aj to patrí k politike. Keď pravičiar vykrikuje lavičiarovi: „Hej, robíš to zle, rozdávaš menej, ako si sľúbil“. Vláda pritom čiastočne reformy napráva, čiastočne nedokáže zakryť svoje smerovanie k silnejšej úlohe štátu v ekonomike a v spoločnosti.

Ako dopadne rozpočet a vzťahy v koalícii, to sa uvidí pri hlasovaní v parlamente. Ak to vyjde, kabinet bude mať prvý bod k dobru. Ak nie, môže ísť o začiatok konca. Začiatok konca koalície Smer-SD, SNS a LS-HZDS. ■

Autor je novinár

Dobrá zpráva: O slovenské divadlo je veľký zájem

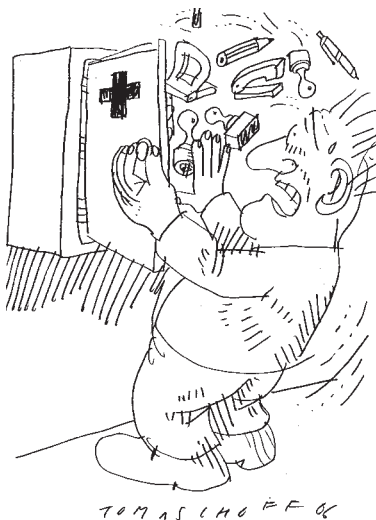
K podzimu už tradične patrí nové divadelné premiéry, různé prehličky a festivaly. Říjen je **Měsícem české a slovenské kulturní vzájemnosti** vyhlašovaným Ministerstvem kultury ČR a Ministerstvem kultury SR a v jeho rámci se první říjnový týden uskutečnil v Mladé Boleslavi už 6. ročník divadelního festivalu „**To nejlepší z humoru na slovenské scéně**“. O měsíc nato, 1. – 5. 11. se bude v Praze v Divadle Kalich konat nová divadelní událost „uskuteční se pětidenní „Festival slovenské divadelní tvorby“. Jeho cíl: představit v hlavním městě to nejzajímavější a nejaktuálnější ze současné slovenské scény. • Festival To nejlepší z humoru na slovenské scéně představuje komediální a veseloherní tituly, uvedené v poslední sezóně na předních slovenských scénách. První ročníky festivalu (2001 a 2002) hostila Praha, později se akce začala střídavě konat v Česku a na Slovensku, a od roku 2004 jsou pořadatelskými městy – v Čechách – Mladá Boleslav, na Slovensku – město Pezinok, kam agentura Zuza Art Production vyváží nejúspěšnější české

Tiene nad reformami

Najviac úvah a dohadov po nastúpení novej slovenskej vlády sa týkalo prijatia zmien v základných reformných smeroch, ktoré víťazná strana Smer-SD sľubovala vo svojom volebnom programe. Hádám nikto z odborníkov nepredpokladal, že by nová vláda reformy zrušila, skôr išlo o to, do akej miery **Róbert Fico svoje predvolebné sľuby splní alebo nesplní. Po poslednom septembrovom vyhlásení vlády je aj nestranný pozorovateľ na rozpakoch. Na jednej strane slovami klasika „zmráka sa, stmieva“ nad v Európe obdivovanými slovenskými reformami, ale na druhej strane nová slovenská vláda rozhodla aj nerozhodla. A tak namiesto sľúbených zásadných úprav, prakticky reformné zákony len mierne upravila, či lepšie povedané, deformovala.**

Najpodstatnejšie zmeny zaznamenali daňové zákony. Vláda zrušila princíp jednotnej 19%-nej dane z pridanej hodnoty a zaviedla druhú sadzbu 10 %, ktorá bude uplatňovaná pri liekoch a niektorých zdravotníckych materiáloch od začiatku budúceho roku. Týmto rozhodnutím vláda otvorila Pandorinu skrinku. Teraz je len na dôraze jednotlivých lobbistov, aby vládu presvedčili, ktoré ďalšie tovarové položky, samozrejme zo sociálnych dôvodov, by mala do nižšej sadzby dane z pridanej hodnoty zaradiť. V oblasti dane z príjmu vláda predstavila akúsi variantu miliónárskej dane, ktorej princíp spočíva v znižovaní odpočítateľných položiek pre daňových poplatníkov, ktorých mesačný príjem presiahne 45 000 Sk. Pre stanovenie tejto hranice bola použitá asi vešteká guľa, iné zdôvodnenie neexistuje. Veľmi trefné bolo hodnotenie tohoto kroku zo strany opozície ako trestu pre úspešných. Premiér Fico hneď kontroval, že skutočný priemerný zárobok na Slovensku je medzi 9 až 12-timi tisícami korún, takže toto opatrenie sa dotkne len malého množstva ľudí. Ďalšia zmena nastala pri assignovanej dani z príjmu. Právnické osoby môžu tretiemu sektoru venovať už len 0,5 % z doloženej dane, fyzické osoby naďalej zostali pri 10 %, ale najnižšia odvádzaná suma musí byť 250 Sk.

Zatiaľ bez avizovaných zmien zostalo sociálne poistenie. Hroziace zníženie odvodov do druhého piliera z 9 % na 6 % zatiaľ nebolo odsúhlasené a taktiež v treťom dobrovoľnom pilieri zostala výhoda odrátania 12 000 Sk z daňového základu. Prijaté opatrenia môžu dlhodobu prehĺbiť deficit štátneho rozpočtu, čo znamená ohrozenie plánovaného prijatia Eura v roku 2009. Ešte by tu bola možnosť použitia inflačného vplyvu, ale to je otvorenie ďalšej Pandorinej skrinky.

TOMAS CHORPEL

Aj keď ide o vládne rozhodnutia, ich schválenie, vzhľadom k zloženiu Národnej rady, nie je pre vládu problém presadiť.

Ťažko dnes odhadnúť, do akej miery uspokojia tieto opatrenia voličov vládnucej strany. Popularita premiéra Fica a dôvera v jeho stranu, ktorá dosahuje hranicu mierne pod 40 %, zatiaľ necháva vládu pokojne spať. Skôr jej sny naruša potreba hľadania finančných príjmov pre preklopenie schodku v sociálnom poistení. Avizované zdraženie plynu o 5 % je tiež signálom, kde tie peniaze treba hľadať. Aj zahraničných investícií je skromnejšie ako predtým. Zatiaľ čo v roku 2004 Národná banka vykazovala v tejto oblasti príjem štátneho rozpočtu skoro 28 miliárd slovenských korún, v roku 2005 už

to bolo len niečo nad 20 miliárd. Preto sa nemožno čudovať novej vláde, s akou slávou dohodla novú investíciu japonského koncernu Sony do výroby LCD televízorov v Nitre. Slovensko má šancu stať sa okrem krajiny automobilov aj krajinou televízorov. Napriek častým kritikám zo strany Smeru-SD voči predchádzajúcej vláde, že nechcela informovať o investičných stimuloch pre zahraničných investorov, aj nová vláda ich zatajuje. Zlé jazyky tvrdia, že vybudovanie infraštruktúry v Nitre bude stáť stovky miliónov zo slovenskej kasy.

Nadalej vo vzduchu zostáva základná otázka: Ako ďalej? Jas reformných krokov sa čiastočne zatienil. Bude deformácia reformných zákonov pokračovať? Zváži nová vláda skutočne ekonomické potreby Slovenska, alebo bude plniť len volebné sľuby? Zvíťazí rozum alebo politická rétorika? Veľa o tom napovedia aj výsledky blížiacich sa komunálnych volieb. ■

Autor je ekonóm a publicista
Kresba Jan Tomaschoff

komedie. • Jako první letos v Městském divadle v Mladé Boleslavi vystoupili členové Radošínského naivního divadla s poetickou komedií Hra o lásce. Dalším hostem bylo Slovenské komorné divadlo z Martina (letošní nositel Ceny DOSKY v kategorii Divadlo roku), uvedlo zde komedii Zabudni na Hollywood. Největší zájem byl tradičně o vystoupení souboru SND (komedie Posledná cigara s Emiliou Vášáryovou a Emilem Horváthem) a o představení Štúdia L+S Iluzionisti s Milanem Lasicou v hlavní roli. Astorka Korzo 90 uvedla černou komedii Silvestra Lavříka Tichý dom se Zuzanou Krónerovou a Zitou Furkovou. V inscenaci Piano revue mladí slovenští kabaretní umělci vzdali poctu Voskocovi, Werichovi a Ježkovi. Součástí festivalu byla i představení pro děti v podání PIKI divadla z Pezinku. Katarína Aulitsová a Lubo Piktora za velkého zájmu škol zahráli dvě představení: Kamoš obor a O deviatich mesiacikoch. V den zahájení festivalu otevřel výtvarník Oliver Solga v předsálí divadla, zde ve dvojí roli – jako kurátor i jako primátor družebního města Pezinka – výstavu kreseb významného slovenského karikaturisty Fedora Vica.

Na mapě přehlídek, prezentujících slovenské divadelnictví, přibude v listopadu další bod. 1. – 5. 11. se uskuteční v pražském Divadle Kalich 1. ročník **Festivalu slovenské divadelní tvorby**. Nejvýraznější událostí festivalu bude jistě premiéra Dona Quijota z pera dua Lasic a Satinský s Jiřím Lábusem a Oldřichem Kaiserem ►►

Z Tretej knihy o cintoríne

(4. časť)

Ja som už povedal nesčíselneveľakrát, že ja už nechcem hovoriť, že ako je v Komárne, lebo ja už nechcem hovoriť, že ako je v Komárne. V Komárne je veľmi zle, lebo je tu veľa Maďarov a každý má ohľadom nich problémy, lebo oni sú extrémisti. Ekstrémisti sú takí, čo chcú, aby bol extrémizmus, to je napríklad také, že na futbale napíšu, že Fuck Slovakia! Tým myslia, že fuk Slovensko, že akože im je Slovensko fuk. Že im je to jedno. To sa ale nesmie a preto je fuk teraz veľmi neslušné slovo, ktoré smú používať len extrémisti.

A iné.

A potom sa stalo také, ale to sa nestalo v Komárne, ale v Nitre, to je také jedno mesto, že jedna povedala, že ju zbili Slováci, lebo je Maďarka a všetci sa nad tým pohoršovali, ale niektorí vraveli, že tak jej treba, nemá hovoriť po maďarsky.

Aj ja som sa pohoršoval, ale aj ja som hovoril.

A potom začali všelijakí novinári chodiť do Komárna a pýtať sa, že ako je v Komárne ohľadom národného utláčania

a ja to nenávidím, keď sa ma pýtajú, či som utláčaný Maďarmi, ohľadom toho, že som Slo-

vák. A najhoršie na tom je, že to je veľmi vážna otázka, lebo ak poviem, že som

utláčaný, potom sa ma každý bude pýtať, že prečo som sa dovolil byť

utláčaný, že potom nie som dobrý Slo-

vák, pretože dobrý Slo-

vák sa nikdy nedovolí utláčať sa Maďarmi, lebo je hrdý na to, že je Slo-

vák. A potom je hneď druhé najhoršie, že ak poviem, že

nie som utláčaný, potom tiež nie som dobrý Slo-

vák, lebo dobrý Slo-

vák je vždy utláčaný Maďarmi.

A iné.

Potom mi bolo povedané, že je taká Petícia, ktorej sa všelijakí ľudia podpisovali proti extrémizmu. A nielen ľudia, ale aj spisovatelia, že aby som sa aj ja podpísal. Ale ja som sa tej Petícii nepodpísal, hoci vtedy bolo povinné sa nad extrémizmom pohoršovať a ja som sa aj bál, že ak sa nepodpíšem, že budem popoťahovaný, ale ja som sa nechcel podpísať, lebo by to vyzeralo, že mám rád Maďarov a potom budem popoťahovaný.

A iné.

To ja najviac nenávidím na celom svete a aj na Slovensku, že prečo sú práve v Komárne Maďari, lebo potom ja musím hovoriť, že čo a ako a čo ohľadom extrémizmu. Potom to vždy dajú v televízore alebo v novinách, že čo povedal Samko Tále, lebo ja mám veľmi inteligenciu a všetci si ma vážia, lebo som slávny spisovateľ a všade sa musím podpisovať, lebo mňa si všetci vážia.

A iné.

A potom bolo vyšetrené, že tá z Nity, čo nebola z Komárna, ale z Nity, si to

všetko vymyslela, lebo chcela zhanobiť slovenský národ a odvtedy

už nie je povinné byť proti

extrémizmu, lebo ona si to všetko len vymyslela.

Tak ja som sa veľmi uľahčil, že ja som nebol proti

extrémizmu, keď ona si to všetko len vymyslela.

A potom mi všelijakí hovorili, že mám veľmi inteligenciu,

lebo som nepodpísal, a iní majú všelijaké školy a iné

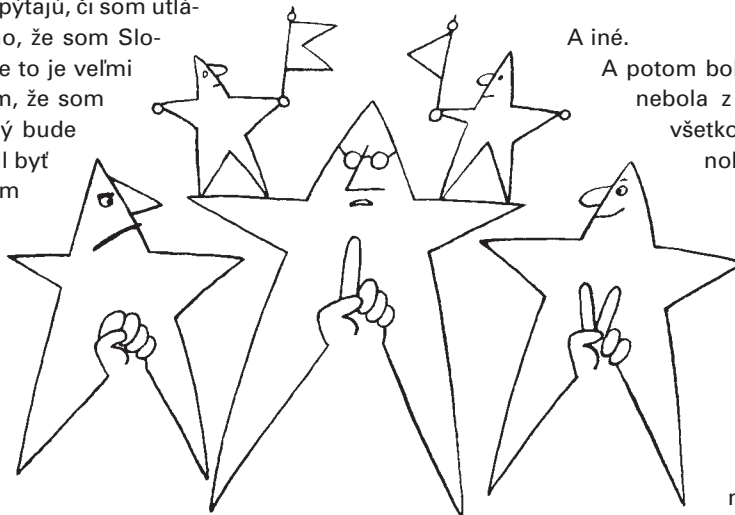
a podpísali sa a tým sa zosmieš-

šnili, lebo ona si to všetko len vymyslela. Tak im treba, nemali byť proti extrémizmu!

Lebo ja som nebol, lebo mám veľmi inteligenciu.

No nie?

No áno. ■

Autor je spisovateľ, Komárno
Kresba Fero Jablonovský, kreslíteľ Modra

Ursula Milly

- v hlavných rolích. Príbeh rytíře smutné postavy a jeho verného sluhy si pôvodne slovenští komici prepísali pro sebe, ale po odchodu Julia Satinského hľadal Milan Lasička hereckou dvojicu, ktoré by hru predal. Pod režijným vedením Vladimíra Strniska vzniká koprodukčný projekt Divadla Kalich s bratislavským Štúdiom L+S, jež se stane součástí repertoáru obou divadel. Oblíbená bratislavská scéna se v Praze představí i dalšími dvěma tituly – Churchillovou komedií Vtedy na Jamajke a dramatem N. Simona Čo zostalo z lásky. Kromě činohry nabídne festival i jiné jevištní žánry. Folklor přinese legendární Lúčnica a soubor Zlaté husle, zajímavý pohybový projekt představí Slovenské divadlo tanca. Inscenaci s názvem ...na Vaše hroby, inspirovanou dílem Borise Viana, vytvořil uznávaný slovenský choreograf a režisér Ján Ďurovčík. • (Ke vzpomínanému projektu i k dalším tanečním hostům ze Slovenska – 11. listopadu 2006 se v pražském Národním divadle uskuteční jediné představení baletu Korzár v podání baletního souboru SND Bratislava – se vrátíme v příštím čísle časopisu Listy Slováků a Čechov.)

• Autorka je nezávislá publicistka
Foto Richard Kocourek

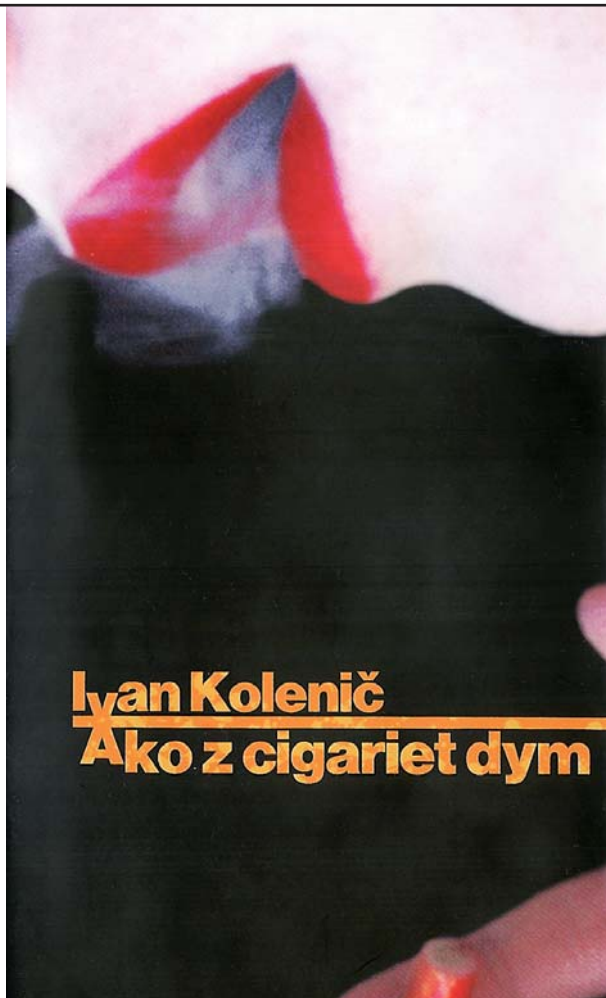
o jednom romániku

Básnik a prozaik Ivan Kolenič je pre niektorých neustálym terčom kritiky, pre iných ten najlepší žijúci spisovateľ na Slovensku. Kontroverzný autor, označovaný za bohéma, individualistu, provokatéra, buriča i outsidera. V každom prípade je neprehliadnuteľný. Nedávno bola vo vydavateľstve Slovart vydaná v reedícii jeho novela s názvom Ako z cigariet dym, ktorá by milovníkovi slovenskej literatúry, ak túto útlú knižku ešte nepozná, rozhodne nemala uniknúť.

Ivan Kolenič ako autor debutoval v druhej polovici osemdesiatych rokov a od tej doby má na svojom konte slušnú zbierku knížne publikovaných básní i prozaických textov. Sám seba označuje za básnika. Je ale dobre, že nezostal iba pri básňach, pretože sa mu pod titulom Ako z cigariet dym podarilo napísať slovne naozaj nádherne košaté dielko, i keď nevelkého rozsahu.

Čo všetko sa môže stať, keď (fyzicky) zrelý mladý muž, z nie práve ideálneho prostredia, náhodou (ako inak) stretne mladú, roztopašnú slečnu zo kaviárom a šampanským prekypujúcej spoločnosti, ktorá je samozrejme zvedavá práve na to jeho morálne špinavšie okolie, schované hlavne za dverami jednej starožitnej skrine malého, zapadnutého a schválne nenápadného starinárstva? Veľmi jemné náznaky erotiky, otvorená náruč čistej lásky, zvedavosti i zúfalého úteku a skrývania sa na seba nenechávajú dlho čakať, tak isto ako zvláštne náhody a ešte podivnejšie situácie či individuality. No tam sa celá fantázia ešte len začína.

Akokoľvek sa táto téma môže zdať na prvý pohľad banálna, knižka a jej prostredie vás už zo svojho objatia nepustia, kým nedočítate i poslednú stránku. Číta sa jedným dychom a dych

Ivan Kolenič Ako z cigariet dym

celé dielo úspešne vydarilo. Siahnite po tejto knihe a neprehlúpite!

Autor je publicista
Foto archív

Ivan Kolenič

Ivan Kolenič sa narodil v roku 1965 vo Zvolene. Má ukončenú Strednú umeleckopriemyselnú školu v Bratislave, po ktorej pracoval ako robotník na archeologických vykopávkach, skladník v knižnici, technik, vychovávateľ, výtvarný lektor i redaktor. V súčasnosti sa venuje profesionálne literatúre a žije v Bratislave. • Je najproduktívnejším autorom spomedzi tzv. barbárskej generácie spisovateľov, ktorá sa objavila v druhej polovici osemdesiatych rokov minulého storočia, kam boli radení tiež **Ján Litvák**, **Andrijan Turan**, alebo **Kamil Zbruš**. • Polemiky sa vedú okolo otázky, koľkými svojimi osobnými zážitkami sa Ivan Kolenič necháva inšpirovať pri písaní svojich diel. Alkohol, sex, asociálne typy žijúce na okraji spoločnosti či opakované pokusy o samovraždu v poslednej z próz, sú témami objavujúcimi sa v jeho knižkách. Vo svojich zbierkach poézie si taktiež kladie otázku o prázdnote života či jeho zmysle. • Vráťane knižného debutu Prenesené búrkou (1986) mu do dnešného dňa vyšlo už 14 kníh. • Zatiaľ posledným dielom je próza Nožnice (2006).

Slovenská televízia jubiluje

(1. časť)

V polovici minulého storočia vstúpil do histórie ľudstva už veľmi jednoznačne nový fenomén. Bol to veľký technický zázrak, niektorí historici ho považujú dokonca za najvýznamnejší technický objav či vynález 20. storočia, elektronický prostriedok videnia na diaľku – televízia.

Väčšinou vznikala v organizáciách rozhlasu, rádia. Tie dosiaľ šíрили k svojim poslucháčom iba zvuk – hovorené slovo, hudbu a spev. Televízia priniesla do ľudských domovov obraz, čo znamenalo obrovský vedecko-technický pokrok, priamo historický skok a pre občanov doslova šok. To keď po prvý raz mali možnosť vidieť televízor ako malé kino trebárs vo výklade obchodného domu.

Naši občania mali možnosť vidieť tento technický zázrak „videnia na diaľku“ a zažívať z neho obdiv a šok približne pred polstoročím. V Prahe začalo verejné televízne vysielanie v máji 1953 a na Slovensku začala televízia vysielat' z Bratislavy 3. novembra 1956. Do rodín, ktoré vlastnili prvé televízne prijímače, sa schádzalo široké príbuzenstvo, susedia a známi, aby videli zázrak a napríklad svojho obľúbeného herca. K susedom sa chodilo „na televíziu“ a diváci mohli iba tušiť, že prostredníctvom tej zázračnej skrinky – televízie vstupuje k nim do domácností vzduchom tá pravá televízia – šírenia obrazu na diaľku. A že toto šírenie televízneho vysielania má na starosti osobitá organizácia, neskôr vyčlenená z rozhlasu – Slovenská televízia. Tá dnes, v jesenných dňoch roku 2006, oslavuje svoje „abrahámoviny“. Inštitucionalizovaná televízia nakoniec bolo to podstatné pre diváka a občana; televízia – štátna či verejnoprávna musela obrázky vysielat', aby ich mohol divák doma vidieť. Lenže občan aj v ďalších rokoch považoval za televíziu ten svoj najbližší vysielateľ na kopci za dedinou. „Novú televíziu ste nám tu na kopci postavili, ale aj

tak nemáme náš druhý program, ale zato poľský áno“, postáľoval si strýc spod Tatier v rozhovore s televíznym pracovníkom, známym z obrazovky. Občan dlho u nás kupoval aj televízor, aj televízny časopis jednoduchou otázkou „máte televíziu?“. Vzniklo u nás akési pomešanie pojmov, či špecifické homonymum z nového objavu a výrazu televízia. Len postupne po rokoch sa pravý význam slova usadil do správnych

poloh. S postupným rastom počtu televíznych divákov-koncesionárov rozrastala sa televízna rodina a rozširovali sa aj celkové vedomosti o tomto fenoméne zvanom televízia.

V stredoeurópskych pomeroch, v malých, ekonomicky slabších štátoch sa televízia začala odvážnejšie pripravovať až v rokoch po druhej svetovej vojne. Pred vojnou bola televízia v Európe uvedená do života – do verejného vysielania len v Nemecku, vo Veľkej Británii a v Sovietskom zväze. Historické korene, či pramene, z ktorých televízia vo svete vznikla, sú staršieho dáta; siahajú do prelomu 19. a 20. storočia. Nenarodil sa ľahko, tento zložitý elektronický systém, ktorý

umožňuje snímať kamerou obraz (aj zvuk) niekde ďaleko v televíznom štúdiu, v divadle či na športovisku, preniesť ho vzduchom na mnohokilometrovú a neskôr až na niekoľko tisícokilometrovú vzdialenosť k divákovi a tam ho prijímať pomocou tej zázračnej skrinky.

Televízia, nakoniec ako aj rôzne iné prevratné objavy, zasiahla do života človeka najvýznamnejším možným spôsobom. Nielen v zmysle obrovskej komunikatívnej a pohotovosti šírenia

John Logie Baird a jedno z jeho televíznych zariadení s Nipkowovým kotúčom (rok 1930)

Štefan Margita oslaví svoje jubileum koncertným turné

Tenorista Štefan Margita patrí k najvyhladávanejším operným umelcom súčasnosti a k častým hosťom najprestížnejších svetových scén. V auguste oslavil svoje 50. narodeniny a pri príležitosti svojho významného životného jubilea pripravil oslávenec svojim priaznivcom rad koncertov po Čechách i Slovensku. • „Jubilejné turné“ zahájil tenorista 4. októbra 2006 veľmi úspešným koncertom v Třebíči, kde zazneli okrem známych operných árií (Donizetti, Dvořák, Smetana) piesne Mikuláša Schneidera-Trnavského, Bélu Bartóka a Sylvie Bodorovej z jej nedávno skomponovaného cyklu Sadaj slnko, sadaj, inšpirovaného slovenskými ľudovými piesňami. Tento piesňový recitál, ktorým sa spevák vracia do „krajiny detstva a mladosti“ je základom zatiaľ posledného kompaktného disku, ktorý pod názvom Slzy a úsměvy vydalo nakladateľstvo Arco Diva. (CD sme recenzovali v časopise Listy v č. 5). Jubilant vystúpil v trebičskom divadle Pasáž spoločne s harfistkou Kateřinou Englichovou a klaviristkou Katarínou Bachmanovou (absolventka košického konzervatória narodená v Michalovciach, v súčasnosti docentka pražskej HAMU). Hosťom večera bola mladá sopranistka Markéta Bechyňová-Halířová, ktorá sa predstavila po jubilantovom boku aj v Tepliciach, kde spievali operné a operetné árie. • Turné pokračovalo 29. 10. 2006 operným recitálom v Košiciach, ďalej pokračuje v novembri galakonzertmi v Ústí nad Labem, Semilách, Karlo-

správ zo stále vzdialenejších oblastí zemegule, ale tiež ako kultúrno-vzdelávacie prostriedok pre občana. Televízia priniesla do príbytku diváka kino, divadlo, športové prenosy, ukázala mu kultúrne dedičstvo ďalekých krajín, ktoré by občan inak nemal možnosť vidieť na vlastné oči za celý svoj život. S vylepšovaním technickej stránky televízie sa postupne k divákovi približovali vzdialenejšie oblasti sveta a pred pár desiatkami rokov sa začali uskutočňovať aj televízne prenosy z družíc a kozmických staníc obiehajúcich okolo Zeme. A vlastne vrcholom týchto „nadpzemských“ televíznych prenosov bolo, keď diváci na televíznych obrazovkách mali možnosť vidieť vo svojich domovoch živého pozemšťana, amerického astronauta prechádzajúceho sa po Mesiaci.

Opakovanie histórie je v tomto prípade matkou múdrosti dvojnásobne. Predovšetkým preto, že považujem za žiadúce poukázať na niektoré súvislosti svetového vývoja, na začiatky vysielania Česko-slovenskej a Slovenskej televízie. Čím viac času ubehlo, čo v tomto dome neprebývam, tým nadobúdam pevnejšie presvedčenie, že treba maximum vedomostí, poznatkov, alebo aj hypotéz dať na papier, petrifikovať ich pre budúcnosť pre tých, ktorých niekedy pochytil záujem a budú chcieť, a budú vedieť odstrániť z mapy histórie tieto biele miesta. Takže ak sa žiada mnohé povedať, tak kedy inakedy ak nie dnes?

Ako v prípadoch mnohých iných významných objavov a vynálezov boli aj v prípadoch televízie v časovom predstihu tí záhadní utopisti či prognostici, ktorí televíziu predpovedali, ba „videli“ ju. Nikto menší ako Jules Verne hovorí o kykloskope, optickom prístroji, ktorým bude vidieť ďaleko-predaleko a dá sa ním bezdrôtovo telegrafovať. Ďalší Francúz, Albert Robida zvaný „druhý Verne“, v roku 1883 vo svojej knihe „Dvadsať storočie“ okrem iných vynálezov hovorí aj o telefonoskope, ktorým bude možné sledovať na kryštálovej doske obraz a zvuk napríklad z divadelného predstavenia. Oboch francúzskych rojčov, zdá sa, predstihol vo svojej obrazotvornosti český novinár,

Prvý československý televízny prijímač Tesla 4001

Jeden z prvých farebných televíznych prijímačov CT-100, z roku 1954

spisovateľ Jan Neruda. Ten 2. decembra 1877 v Národných listoch uverejnil fejtón, že je nespokojný, ako pomaly ľudstvo „vynalézá“ a keďže on má talent, vynaléza „pranový optický telegraf“, ktorý nezištné daruje verejnosti. Fantazíruje, že si nastaví zrkadlá tohto optického telegrafu na bojisko k Plevnu, aby videl, ako sa tam strhne bitka. Alebo ešte lepšie, nastaví zrkadlá k slečne N. N., ktorej bude telegrafovať milostný sladký ohľad a bude pozorovať, ako sa ona bude šťastím rozplývať. A zo zrkadla nad vlastným písacím stolom dá svoju slečnu N. N. tlačiarenskému sadzačovi jednoducho opísať a zrejme v novinách vytlačiť. A keď gavaliersky daruje tento svoj vynález ľudstvu, prehlasuje, že to „tele – tele, eh ať se to moje telátko jmenuje už jak chce!“

Za prvého vynálezcu v oblasti televízie – v tej základnej myšlienke prenosu obrazu na diaľku, je považovaný Paul Nipkow, študent elektrotechniky v Berlíne, ktorý na Vianoce v roku 1883 prišiel s nápadom rozkladať postupne obraz pomocou dierkovaného kotúča, selénovým článkom ho meniť na striedavý elektrický prúd, ktorý sa elektrickým vedením prenáša do prijímača televízneho obrazu, takisto vybaveného kotúčom pre spätné zloženie obrazu. Od idey, patentu z roku 1884 však muselo uplynúť viac ako 40 rokov, aby sa v tomto smere dosiahli praktické výsledky. Na spracovaní tohto

mechanického spôsobu rozkladu obrazu a jeho prenosu rozkládali vynálezcovia v rôznych štátoch, napríklad Francúz Berthelémy, Nemeč Karolus, Rusi Archangelskij a Šmakov. Tu sa žiadna malá časová odbočka; posledný menovaný bol školiteľom vedeckej práce nášho občana Ing. M. B., rodáka z Banskej Bystrice, ktorý ako jeden z dvoch Slovákov bol členom realizačného kolektívu, vyznamenaného Štátnou cenou za prípravu a uskutočnenie televízneho vysielania v roku 1953 v Československu.

Pokračovanie v budúcom čísle. ■

*Autor je publicista a bývalý pracovník televízie
Foto archív*

Samuel Šikeť

vých Varoch a v Strakoniciach. Začiatkom decembra sa s Margitovým speváckym umením zoznámia poslucháči v Olomouci, Třinci a v Hradci Králové. 12. 12. 2006 bude súčasťou „Jubilejného turné“ hostovanie v brnenskej inscenácii opery Její pastorkyňa. Potom nasledujú České Budějovice, Děčín a Chomutov. Ako spevácke partnerky v duetách sa predstavujú známe sopránistky Livia Ághová, Andrea Danková a Adriana Kohútová. Vystúpia tiež mladí víťazi tohoročného ročníka speváckej súťaže Antonína Dvořáka v Karlových Varoch. Veľkolepým finále koncertného turné bude vianočný koncert v Národnom divadle v Prahe 23. 12. 2006, kde Štefan Margita predstaví ako svojho hosťa sólistku Bavorskej štátnej opery, mezzosopránistku ruského pôvodu Elenu Zhidkovu. Umelkyňa sa – vedľa Š. Margitu (v úlohe Kudrjaše) – predstavila v úlohe Varvary v Janáčkovskej opere Káťa Kabanová. Inscenáciu, ktorú uviedla na začiatku tohto roku milánska La Scala, sa stretla s veľkým ohlasom a záujmom divákov i odborníkov, režíroval kanadský režisér Robert Carsen a dirigentsky naštudoval Sir John Eliot Gardiner. Janáčkova opera, ktorá bola v La Scale naštudovaná opäť po štvrtstoročí, charakterizuje nielen výrazná výtvarne-inscenačná zložka, ale i skvelé obsadenie. Štefan Margita sa tu ocitol v úžasnej spoločnosti svetoznámych spevákov ako Vladimír Ognovenko, Peter Straka alebo Janice Watson.

• *Autor je publicista
Foto archív*

Česi a Slováci

na Zakarpatskej Ukrajine

v minulosti a dnes

(2. časť)

Ako sme v minulom čísle nášho časopisu sľúbili, prinášame vám pokračovanie článku o živote Slovákov a Čechov na Zakarpatskej Ukrajine v minulosti a v súčasnosti.

Podkarpatská Rus ako súčasť Československa a Česi

Keď v januári 1919 vstúpili čs. vojaci na územie Podkarpatskej Rusi na základe dohody amerických Rusínov s prezidentom T. G. Masarykom o pripojení Podkarpatskej Rusi k Československu, išlo o prvý výraznejší kontakt Čechov a Rusínov. Pritom o pripojenie Podkarpatskej Rusi usilovalo Maďarsko a boli tu snahy o jej pripojenie k Ukrajine. Historické práva však presadzovalo Maďarsko. Zvítazila ale myšlienka amerických Rusínov o pripojení sa k Československu, ako k novo vznikajúcemu slovanskému štátu na troskách Rakúsko-Uhorska. Rusíni mali aj podľa medzinárodných dohôd posilniť vtedajší počet slovanského obyvateľstva proti početným neslovanským menšinám – Nemcom a Maďarom. Podkarpatská Rus bola zaostalým regiónom, bez vlastného materinského jazyka, vzdelávacieho systému, bez vlastnej inteligencie, úradníctva atď. Bola agrárnou krajinou so zaostalým poľnohospodárstvom, navyše v špecifických podmienkach, bez priemyselnej výroby a takmer bez sídiel mestského typu. Po jej začlenení do Československa nastal príliv českých úradníkov, učiteľov, žandárov, finančnej stráže, lekárov, technickej inteligencie. Československo podpísalo osobitné ujednanie o autonómii Podkarpatskej Rusi a jej rozvoji, ktoré zaručovali, že územie sa stane samostatnou správnu a politickou jednotkou. Podľa dobových prameňov českí politici, inteligencia, umelci a ďalší usilovali o budovanie myšlienky československo-podkarpatskoruskej jednoty. Uvedomovali si zvláštnosť postavenia Podkarpatskej Rusi. Na počiatku 30. rokov 20. storočia žilo na Podkarpatskej Rusi okolo 6 000 Čechov. Odhad je približný, keďže Česi a Slováci sa vykazovali v štatistikách pod národom československým a tak nie je možné dodatočne stanoviť presné počty Čechov. Ku kumulácii Čechov dochádzalo v Užhorode a mestách – Mukačeve, Berehove, Chuste, Sevljuži. V rokoch 1920 – 1939 sa zmenil vzhľad Užhorodu, z ktorého

Bývalá synagóga v Užhorode

sa Československo usilovalo vytvoriť správne centrum Podkarpatskej Rusi a jej kultúrne centrum. Mestečko s nízkymi roľníckymi domcami a prašnými cestami na brehu rieky Uh, so stredovekým hradom na kopci nad mestom, s malebným pohorím na horizonte získalo nové štvrte. Jedna z nich podľa miestnych pamätníkov pripomína pražské Vinohrady. Nábřežné korzo lemuje dlhá lipová aleja, ktorú Česi vysadili v 30. rokoch, keď bola dokončená výstavba pohodlných meštianskych domov s útulnými bytmi pre českých úradníkov, dôstojníkov, profesorov, technickú inteligenciu atď. Lipová aleja vlastne reprezentovala rad stromov republiky. V jej blízkosti po pravej

strane je moderná budova poštového a telegrafného úradu, postavená na návrh českého architekta, podobne ako bývalé námestie T. G. Masaryka so správnymi budovami autonómnej Podkarpatskej Rusi – budova zemského úradu, krajského a okresného súdu, žandárskeho veliteľstva, finančnej stráže, dom ľudového zdravia, budova Masarykovej školy atď. Sú tu parčíky s lavičkami, budova Čs. Červeného kríža, ktorý zriadila Alice Masaryková. Na ďalšom námestí vedľa lipovej aleje nájdeme budovu bábkového divadla, postaveného Čechmi a otvoreného na konci 20. rokov minulého storočia. Dodnes sa v nej konajú medzinárodné festivaly bábkárov. Po ľavej strane nás so starým mestom v podhradí spája Baťova pasáž, ktorá vyúsťuje pri Kinopaláci a divadle z počiatku 30. rokov. Štvrť pokračuje obchodno-bankovým centrom s reštauráciami, kaviarňami a hotelmi. Niektoré domy sú z konca 18. storočia a patrili miestnej maďarskej šľachte a mešťanom. Hlavnú obchodnú ulicu s peknými nájomnými domami postavili tiež v rokoch 1. ČSR. S českou štvrťou susedila židovská štvrť, z ktorej sa zachovala len impozantná synagóga, a niekoľko pôvodne židovských domov v krivolakých uličkách pod užhorodským hradom a židovský cintorín Na šachte. Užhorodských Židov postihol rovnaký osud ako väčšinu Židov na Podkarpatskej

Slováci v Zakarpatsku v súčasnosti

Bývalá česká pošta v Užhorode

Aj Slováci mali možnosť prihlásiť sa k opcii do Československa v roku 1946. Zložitá bolo zistiť počet Slovákov na Podkarpatskej Rusi. Podľa oficiálnych štatistík žilo v roku 1921 na Podkarpatskej Rusi 7 728 Slovákov, v roku 1930 13 242 Slovákov. V podstate išlo o výmenu obyvateľstva na základe národnosti medzi Československom a Ukrajinou. Táto výmena obyvateľstva mala svoje osobitosti dané tlakom ZSSR na svoj nový satelit – Československo. Problémy boli s majetkovým vysporiadaním za zanechané nehnuteľnosti, s prevozom hnuťelného majetku transportmi. Povolenie k presídleniu nedostávali všetci členovia rodiny, takže dochádzalo k štiepeniu rodín. Ukrajinská vláda si neželala presídlenie väčšieho počtu Slovákov do Československa, keďže za nich nezískavala náhradu. Slovákov optovalo 8 240 a zo Slovenska len 4 700, a aj tí sa po krátkom čase chceli vrátiť naspäť. Opcia ďalších Slovákov sa už neuskutočnila. Naopak, dochádzalo k vlakovým únosom obyvateľov niektorých dedín na Slovensko do Zakarpatska pod rôznymi zámienkami – napr. obhliadkami prázdnych domov a hospodárskych budov vhodných k osídleniu, zmenám identity, odnímaním čs. legitimácií, vystavovaním legitimácií občanov ZSSR vrátane

Rusi za 2. svetovej vojny, keď boli téměř vyhladení. Na druhom brehu rieky Uh žili Rusíni, Ukrajinci, Slováci, Maďari a ďalšie národnosti. Zachovali sa tu kamenné a tehlové prízemné a jednoposchodové domy živnostníkov, remeselníkov, roľníkov s pavlačami, podstením, verandami, obkolesené záhradkami s viničom. Drevené domy podľahli zubu času a boli zrovnané so zemou. Miesto nich tu vyrástli v druhej polovici 20. storočia mestské panelové sídliská, nové divadlo, kultúrny dom, hotely, nákupné centrá atď. Česi natrvalo poznamenali tvár miest na Podkarpatskej Rusi. Vniesli do nich modernú architektúru, ktorá podporila rozvoj živností, obchodu, remesiel a predovšetkým vzdelanosti. Na Podkarpatskej Rusi zriadili asi 40 detských kolektívnych zariadení pre deti predškolského veku, vyše 150 ľudových škôl, k pôvodným 658 ľudovým (väčšinou cirkevným) školám. Založili 4 meštianske školy, 4 reálne gymnáziá. V Mukačeve založili prvú odbornú hospodársku školu pre roľníkov a podnikateľov v oblasti mliekárstva, výroby syrov atď. Škola vychovala prvých rusínskych podnikateľov, roľníkov, maloroľníkov, osvetárov i propagátorov. V Nižných Verečkách založili školu vrchovinského a poloninského hospodárenia, jedinú svojho druhu. Škola mala svoje poľnohospodárske výskumné stanice, vlastnila časť polonín i hospodárstiev v dolinách, na ktorých učila hospodáriť v netypických poľnohospodárskych podmienkach a vychovávala tak roľníkov a maloroľníkov vrchovinského regiónu a poloninskej oblasti. V Svaljave českí odborníci založili lesnícku školu a v Berehove organizovali ročné kurzy pre vinohradníkov a pestovateľov ovocia. Školský odbor v Podkarpatskej Rusi založil v roku 1923 v Jasine štátnu odbornú školu na spracovanie dreva, smer rezbársky a tesársko-nábytkársky. Školu navštevovali nemajetní žiaci, ktorí mali v internáte školy zadarmo bývanie, stravovanie, vykurovanie, svetlo a správa internátu ich aj zadarmo šatila a obúvala. V Užhorode vznikla prvá škola pre cigánske deti.

Česko-slovenský problém na Podkarpatskej Rusi

Rozvoj školstva na Podkarpatskej Rusi a príviv českých učiteľov vyvolal odozvu u niektorých slovenských nacionalistov. Vyslovili predpoklad, že Česi praktizujú kolonizačnú politiku, na Podkarpatskej Rusi uprednostňujú českú kultúru, jazyk, školstvo atď., čím chcú z celej autonómnej Podkarpatskej Rusi vytvoriť svoju baštu a zovrieť tak Slovensko do klieští. Upozornili na skutočnosť, že miestni Slováci, ktorí sú vyše trojpercentnou menšinou (v Užhorode žilo dokonca 15 % Slovákov), nemajú na Podkarpatskej Rusi ani jednu vlastnú meštiansku a žiadnu strednú školu. Musia navštevovať české školy alebo dochádzať na Slovensko do gymnázia v Michalovciach. Podľa štatistík na Podkarpatskej Rusi boli obce čisto slovenské, alebo obce, v ktorých Slováci tvorili väčšinu – Lekart, Huta, Jovra, Onokovce, Fridešovo, Nový Klenovec. Bol rad obcí, v ktorých žili Slováci, ale boli v menšine – Perečín, Svaljava, Seredné, Hluboké, Antalovce, Domanice, Turie Remeta, Užhorod atď. Československá

republika síce rozvinula resimilačný proces u Rusínov (k čomu sa zaviazala v ujednaniach spojených s autonómnym postavením krajiny), ale de facto neprispievala k národnému rozvoju miestnych Slovákov, pre ktorých nezriadila slovenské školy a nedbala o rozvoj miestnej slovenskej kultúry. Česi získavali vďačnosť karpatských Rusínov, ktorí rýchlo prijímali nové vzdelávacie metódy v češtine a v rusínčine, ktorá bola aj uznaným národným jazykom a maturitným jazykom. Učili sa novým zručnostiam, zoznamovali sa s českými reáliami a kultúrou. Slováci sa naopak ocitli v izolácii. Českí politici sa nad touto situáciou začali zamýšľať až v tridsiatych rokoch. Hoci sa Česi pomerne citlivo zaoberali problematikou národnosti v celom Zakarpatsku a všimli si aj prejavy ľudovej hmotnej a duchovnej kultúry, zakladali muzeálne spoločnosti i vlastivedné spolky, ľudovú kultúru miestnych Slovákov ponechávali bez povšimnutia. Bol to dôsledok ideológie čechoslovakizmu, krátkosť času na trvanie zložitého, len medzivojnového štátneho útvaru, riešenie páličivých sociálnych problémov Podkarpatskej Rusi, bieda karpatských Židov, zložitost náboženského života v celom Zakarpatsku, národnostné rozkoly medzi Rusínmi a Ukrajincami, prenikanie komunistickej ideológie a pre Čechov typické, a v konečnom dôsledku vždy nešťastné ignorovanie slovenskej časti obyvateľstva a slovenskej problematiky v danom regióne vôbec. Ako zasiahlo pôsobenie Čechov na Podkarpatskej Rusi do česko-slovenských vzťahov v rokoch 1. ČSR, je zatiaľ odborne neprebádané. Budeme sa týmto problémom v budúcnosti v spolupráci s odborníkmi Fakulty medzinárodných vzťahov zo Štátnej Univerzity Ukrajiny v Užhorode zaoberať. Česi odišli z Podkarpatskej Rusi sčasti po rozpade republiky v roku 1939, keď územie pripadlo Maďarsku. Živelne odchádzali aj v roku 1944 a v roku 1945, keď Československo odstúpilo Podkarpatskú Rus ZSSR a potom v rámci opcie v roku 1946. Pripojenie Podkarpatskej Rusi k ZSSR v roku 1945 je samostatnou kapitolou sovietsko-československých vzťahov v rokoch 2. svetovej vojny a v prvých povojnových rokoch, keď sa tvorili hranice štátov a prebiehali veľké migrácie obyvateľstva na Ukrajinu, v Poľsku, Československu, Maďarsku a v ďalších štátoch. Ich súčasťou boli aj jednania o postavení Podkarpatskej Rusi, o jej národnostnom zložení, ukrajinizácii, sovietyzácii, a o znovuoobnovení Československa a jeho satelitnom postavení voči ZSSR. Niektoré české rodiny ale zostali a ich potomkovia žijú v Zakarpatsku dodnes a spoločne s miestnymi Slováckmi prežili celý proces sovietyzácie. V súčasnosti pestujú svoju kultúru a zachovávajú český jazyk v spolku T.G.M, ktorý má svoje sídlo v Užhorode a Koločave. Vydáva zaujímavé publikácie o pôsobení Čechov na Podkarpatskej Rusi, o vzťahu českých politikov, predovšetkým prezidenta T. G. Masaryka k Podkarpatskej Rusi, usporadúva rôzne kultúrne podujatia s prezentáciou českej kultúry. ■

Foto autorka

zmeny mena a rodíska. Návrat nebol možný, hoci celé transporty unesených spísali sťažnosti i prosebné listy a zasielali ich ukrajinskej vláde a Najvyššiemu soviету. Listy existujú, i niekoľko pamätníkov žije a spomína si na tieto transporty. • Podľa štatistík v roku 1959 žilo v Zakarpatsku 14 674 Slovákov, ktorí boli vystavení ukrajinizácii a rusifikácii. Slovenské školy neexistovali. • Oživenie slovenského povedomia sa prejavilo v druhej polovici 80. rokov minulého storočia. Po roku 1989 sa slovenská menšina z politických a ekonomických dôvodov aktivizovala. • V roku 1991 vznikol v Jovre Spolok Ľudovíta Štúra. Záujem Slovákov o bývalú vlasť využila Matica slovenská, ktorá v Užhorode založila Miestny odbor Matice slovenskej. Český spolok T. G. Masaryka má aj svoj slovenský náprotivok, s ktorým úzko spolupracuje.

• hn

Foto Helena Nosková

Bývalé československé kino v Užhorode

Jozef Beňovský

Výstava o Ľudovítovi Štúrovi a štúrovcoch v Prahe

Rok Ľudovíta Štúra bol nielen mimoriadne priaznivou príležitosťou pre tvorbu početných spomienkových podujatí popularizačného a vedeckého charakteru na Slovensku (v Uhrovci, Modre, na Devíne, v Ostrej Lúke, Zvolene, Trenčíne, Bratislave, Zemianskom Podhradí, Liptovskom Mikuláši), ale tento rok sa stal aj podnetnou možnosťou múzejnými a pamiatkárskymi formami prezentovať túto osnovnú osobnosť národného pohybu Slovákov a jej prínos v európskom, najmä v slovanskom kontexte doma i v zahraničí.

K novému poznávaniu a interpretácii jeho diela i odkazu v tomto zmysle prispel i široko koncipovaný výstavný projekt Slovenskej národnej knižnice Slovenského národného literárneho múzea v Martine, ktorý sa na záver Roka Ľudovíta Štúra prezentuje v Prahe v Klube slovenskej kultúry. Nielen Slováci žijúci v tomto prostredí, ale i širšia česká kultúrna verejnosť si týmto spôsobom môže pripomenúť vzájomnú spätosť a spolupatričnosť v dobách národného obrodnenia, ale aj premostenie týchto dedičných udalostí do súčasných dní.

Pôvodná výstava s názvom **Jar národa slovenského** je venovaná Ľudovítovi Štúrovi, vedúcemu reprezentantovi národného hnutia a slovanských koncepcií v prvej polovici 19. storočia a jeho početným nasledovníkom – štúrovskej generácii. Práve toto spoločenstvo politickými a umeleckými činmi spoluvytváralo moderný národno-kultúrny program, na ktorom stojí i naša štátnosť dnes.

Široko koncipovanú výstavu rozčlenili tvorcovia do 20 tém. Základným zmyslom výstavy sa stal zámer vytvoriť z rukopisov, knižných vydání, historických fotodokumentov, formou citácií, pamiatkovými predmetmi, filmami a výtvarnými dielami obraznú a pritom pútavú predstavu o najvýznamnejšom reprezentantovi národného hnutia v našich dejinách. Scenáristi sa snažili novými pohľadmi priblížiť nielen kontúry Ľudovíta Štúra, tejto európsky rozhladenej osobnosti, ale aj profily jeho súputníkov – štúrovcov a slavistov z iných zemí Európy, s ktorými v svojej dobe spolupracovali.

Okrem biografických a literárnohistorických častí sa výstava venuje najmä genéze slovanskej myšlienky a jej realizáciám. Uvádza jej generovanie, ako ju koncipovali Pavol Jozef Šafá-

rik, Ján Hollý a Ján Kollár vo svojich umeleckých a odborných prácach.

Štúrovská generácia sa k spoločným slovanským koreňom začala hlásiť už v svojich literárnych počiatkoch. Výstava zachytáva historicky známy „slovanský krst“ štúrovcov na starobyľom Devíne r. 1836, kde si na znak slovanskej spolupatričnosti všetci zúčastnení pridali k svojim menám i slovanské mená. Ľ. Štúr si zvolil meno Velislav.

Od všeslovanského vlastenectva dospievali štúrovci postupne ku konkrétnejšiemu definovaniu pojmu slovanskeho vlastenectva. Ich idey sa uberali od uvedomovania si a pochopenia všeobecných humanistických hodnôt slovanskej civilizácie smerom k sociálnym protestom

a riešeniam konkrétnej situácie slovanskeho etnika ako svojprávneho národného spoločenstva. Ich myslenie upomínalo na slovanské genetické väzby najmä v oblasti kultúrnej identity a tento znak chápali ako mimoriadne vážnu hodnotu v prítomnosti i v budúcnosti.

Štúrovci si uvedomovali, a to veľmi intenzívne, že zmysel ľudskej existencie tkvie v neustálej životnej aktivite, v zápasoch s dobovými obmedzeniami neuskutočnenej národnej slobody, v zrovnoprávnení sa s ostatnými stredo európskymi národmi a v ďalšom rozvoji.

„Boli chudobní, neoplývali hmotnými statkami, oplývali bohatstvom ducha, citu a nadšením. Boli nepočtení, a jednako vytvorili v našich národných dejinách epochu“, uviedol o tejto generácii Alexander Matuška.

Predpokladám, že prostredníctvom dokumentov, ktorých je na výstave takmer 150, si návštevník môže zreteľne uvedomiť, že to boli práve štúrovci na čele s Ľ. Štúrom, ktorí dali Slovákom

Problematika výstavby diaľnic

KLUB SLOVENSKEJ KULTÚRY

Nový diaľničný úsek medzi Trenčínom a Žilinou

Klub slovenskej kultúry si vás dovoľuje srdečne pozvať na prednášku **Ing. Karola Ujházyho** – spojenú s besedou – **Problematika výstavby diaľnic v Českej republike a v Slovenskej republike (v podmienkach rozširovania EÚ)**, ktorá sa uskutoční **v stredu 29. 11. o 17.00** v priestoroch klubu na Lipanskej 4, Praha 3.

Prednáška spojená s besedou sa koná v rámci stretnutí Seniorskej sekcie Klubu slovenskej kultúry. Vstup voľný. Tešíme sa na vás!

• rč

Foto Radovan Čaplovič

nové národné sebavedomie, spisovný jazyk, prvé politické a literárne periodiká, prvý politický národný program s konkrétnym historickým pokusom uskutočniť ho formou revolúcie r. 1848 – 1849.

Toto vedomé úsilie stavalo L. Štúra do pozície skutočného predstaviteľa slovenského národného hnutia a súčasne to vytváralo z neho nebezpečného muža v očiach tých oficiálnych uhorských činiteľov, ktorí sa usilovali celé Uhorsko národnostne homogenizovať na báze výlučne maďarského nacionalizmu. Štúr sa angažoval pri brzdení násilných maďarizačných akcií voči Slovákom, dokonca sám o týchto akciách s osobným angažovaním informoval európsku verejnosť protestnými spismi v nemčine.

V tom čase bolo jasné, že uhorskí predstavitelia využívali svoj vplyv na odstránenie Ludovíta Štúra z miesta, kde mohol priamo pôsobiť na slovenskú mládež. Z podnetu grófa Karola Zaya sa zaviedlo v lete 1843 vyšetrovanie bratislavského ústavu, ktorého výsledkom bolo odvolanie L. Štúra z funkcie zástupcu profesora. Výrazom toho bol následný protestný odchod trinástich Štúrových poslucháčov v marci 1844 na lýceum do Levoče. S týmto politickým protestom sa spája aj vznik básne Janka Matúšku Nad Tatrou sa blýska ako jeden z prvých literárnych prejavov politického dosahu, veď verše tejto básne hlásali fakt, že „Slovensko vstáva, putá si strháva.“ Neskôr sa tento text spoločne s hudobnou zložkou stal našou národnou hymnou. Zachovaný rukopis hymny a Pamätník J. Matúšku s podpismi štúrovcov a autentickými citáciami z toho dňa tvorí jeden z mimoriadne cenných exponátov výstavy.

Demokratické princípy rovnoprávnosti pripomína aj ďalšia časť reflektujúca revolučné obdobie r. 1848 – 1849 a postoje štúrovcov v tomto čase. Princípy vzájomnej spolupráce Slovanov v tomto dejinnom okamihu boli neodmysliteľné, ako o tom presvedčajú ďalšie časti výstavy s názvami: V revolučných rokoch 1848 – 1849, na Slovanskom zjazde, Slovensko v slovanských reláciách, Štúr a slovanská poézia.

Projekt nemohol obísť ani Štúrovo poslanstvo Slovanom formou spisu Slovanstvo a svet budúcnosti. Spis vznikol v prvej polovici 50. rokov 19. storočia tesne po porážke revolúcie 1848 – 1849 a bol silne poznačený hlbokým sklamaním z jej výsledkov. Ide v ňom „o hľadanie novej politickej koncepcie národno-oslobodzovacieho hnutia Slovákov i ostatných slovanských národov v nových podmienkach“.

Výstava prináša aj obrazy o štúrovej skupine a približuje fragmenty kultových diel štúrovej generácie Sama Chalupku, Janka Kráľa, Jána Bottu, Andreja Sládkoviča, Pavla Dobšinského a ďalších, časť nesie názov Z klenotnice štúrovej básnickej školy.

Obraznosť a zároveň umeleckú kvalitu výstavy podporuje celý rad umeleckých artefaktov od popredných slovenských výtvarníkov, plastiky, olejomalby, grafiku so štúrovskou provenienciou. Z archívnych zbierok iste zaujme rukopisná pozostalosť L. Štúra – Listár L. Štúra, národná kultúrna pamiatka, ako aj rukopisné podoby umeleckých kultových diel štúrovcov, ktoré sa predstavujú aj v knižných podobách.

Pri mimoriadnom jubileu sa v martinskej verzii tejto výstavy sprístupnili aj početné osobné predmety L. Štúra a štúrovcov, ktoré sa zachovali v slovenských múzeách. Vystáva sa pero J. M. Hurbana, ktoré označil venovaním svojmu synovi Svetozárovi, ďalej osobné predmety Andreja Sládkoviča – kalamár, väzanka po Jankovi Kráľovi, klobúk a truhlica po Jánovi Kalinčiakovi, perkusné zbrane užívané v revolúcii 1848 – 1849, zatykač na Štúra, Hurbana a Hodžu. Medzi unikáty patria kostrové ostatky L. Štúra, ktoré vyňali pri pitve L. Štúra po jeho nečakanej smrti r. 1856. Slovenskému národnému múzeu ich podaroval jeho brat Janko Štúr. Sú uzatvorené v špeciálne vyhotovenej kovovej schránke. Nachádzame pri nich i broky, ktoré vybrali z rany L. Štúra

pri nešťastnom poranení sa v Modre.

Návštevníkom sa ponúka podľa osobného výberu aj množstvo audiovizuálnych dokumentov z fondu Slovenského národného literárneho múzea, Slovenskej národnej knižnice, hrané i dokumentárne filmy o štúrovcoch.

Veríme, že výstava **Jar slovenského národa** v pražskom prostredí zaujme a utvrdí v tom, že návraty k histórii nie sú len akousi povinnou pietnou spomienkou, ale že môžu byť aj vážnym pohľadom na stále živé a aktuálne zriedla, z ktorých sústavne čerpáme energiu, vzory, myšlienkové posolstvá v súčasnosti i budúcnosti. Myslíme, že štúrovský odkaz je našim určujúcim dedičstvom s nenahraditeľnými genetickými kódmi. Naše genetické znaky nikdy nesmieme opomenúť, predať, stratiť, vymeniť za žiadnu cenu, lebo tým by sme stratili samých seba. ■

*Autor je riaditeľ SNLM SNK v Martine
Foto Radovan Čaplovič*

Koncert kompletne zlatý (odporúčame ušiam vašim)

Tretí ročník? To už zaváňa tradíciou! Predchádzajúce dva ročníky mali veľký ohlas, takže je na čo nadväzovať. No a tento rok je taktiež čím, alebo skôr kým lákať. Pozvanie na **Zlatý koncert 2006**, ktorý sa uskutoční 30. novembra o 19:00 v Incheba Expo Aréne v Bratislave, neodmietla predstaviteľka českej hudobnej scény, niekoľkonásobná držiteľka Zlatého slávika Lucie Bílá, ani reprezentantka dám pohybujúcich sa na slovenskej hudobnej scéne so zlatom v hrdle, Katarína Hasprová. Sprevádzajú ich budú legendárne Diabolské husle Jána Berkyho-Mrenicu, ktorými tento virtuóz a skladateľ predstavuje slovenský a rómsky folklór už dlhé desaťročia po celom svete. • Po dlhšom čase sa, práve v rámci Zlatého koncertu 2006, predstaví na Slovensku i nestarnúci Jiří Korn so svojou tanečnou skupinou. • A nakoniec bude celý, zlatom sa trblietajúci koncert uzatvorený vystúpením stálice či snáď už legendy slovenskej hudobnej scény, Richardom Müllerom, takže sa pri tomto spojení českých a slovenských hviezd populárnej hudby, ktoré Zlatý koncert reprezentuje, je na čo tešiť.

Jsem pouze lístečkem, na stromě, jenž zove se vlast

Genius loci

*Ani neviem, kde som počula tento citát, ale nenapadá ma nič úprimnejšie a skutočnejšie v súvislosti s miestom, o ktorom budem teraz písať. Slová sú síce napísané v češtine, lebo ona je mojim druhým (každodenným i profesionálnym) jazykom, ale vypovedajú o vzťahu k miestu, z ktorého som ako veľmi mladá odišla. Človek musí dozrieť, aby dokázal pochopiť obsah slova rodný kraj. Aj keď mnohým veciam tam doteraz nerozumiem, niektoré nebudem schopná nikdy prijať, zalieva ma v spojitosti s touto dedinou pocit nežnosti a večného rozochvenia. Je to miesto spojené s prvými najbližšími tvármi, s maminým náručím i so spolužiakmi, je to **Slovenský Grob** na západnom Slovensku.*

Tam, kde vznikali náhrdelníky

Územie západného Slovenska bolo osídlené už v neolite. Prvá zmienka o sídle v priestore medzi dedinami Dvorník (dnes pravdepodobne Čierna Voda) a Monarom (dnes Svätý Jur) pochádza zo začiatku 13. storočia. V darovacej listine veľmoža „komesa“ menom Šebuša sa hovorí o dedine Monar (2.), ktorá spolu s rovnomenou obcou patrila do držby Bratislavského hradu, a ktorá týmto prechádza na menovaného šľachtica. V inom zápise sa hovorí, že susedmi Čeklísa (dnes Bernolákovo) sú aj zemanía z Monara. Popisuje sa tu, že dedina Monar ležala na území severne od Bernolákova a je teda možné ju stotožniť s dnešnou dedinou Slovenský Grob. Názov miesta tvorí staroslovanské slovo MONAR (Manor i Monari), ktoré je odvodené od praslovanského (staroslovienského?) tvaru podstatného mena manisko – ozdoba, šperk na krk. Dedina dostala teda názov podľa výrobcov náhrdelníkov, obojkov a podobných výrobkov. Počas tatárskeho vpádu roku 1241 sa časť obyvateľstva obce Monar odsťahovala a do obce sa už nevrátila. Opustené domy obsadili nemeckí prisťahovalci, najmä z Rakúska a Bavorska, ktorí dali obci nové pomenovanie.

Tam, kde boli zmrznuté priekopy

V okolí dediny sa po niekoľko desaťročí v 70. i 80. rokoch 20. storočia uskutočňoval geologický prieskum, ktorý potvrdil, že v katastri je niekoľko podzemných prameňov. Ich sila a minerálna hodnota je značná, ale za socializmu sa tradovalo, (názor, na ktorý sme my deti boli pyšní a iba deti mu snáď mohli uve-

Slovenský Grob na pohľadnici

Interiér kaplnky Panny Márie v Slovenskom Grobe

riť) že náš prameň má spojitosť so slávnymi piešťanskými liečivými prameňmi. Pokiaľ by sa vraj odčerpával, alebo inak využil, Piešťany by boli o svoju prioritu prišli. Pamätám si, že ako malé dievčatko som bola pyšná na spojitosť so slávnymi kúpeľmi. I keď je to úsmevná lož, nič nemení na skutočnosti, že v priestore okolo Slovenského Grobu sú dnes a boli odjakživa pramene. To dokazuje i nový názov, ktorý dedine dali noví osídlenec: Garab. To v nemčine znamená priekopa alebo jama. A pretože sa v jamách dlho držala voda, po čase dostala dedina meno Eisgrube – ľadová jama. V roku 1634 sa obec uvádza už ako Totaizgrub (Slovenský Grob).

Tam, kde ľuďom chutí a veľmi

Kaplnka sv. Anny v Slovenskom Grobe

Slovenský Grob bol a je najviac vychýrený povestnou husacinou, lokšami a husacou pečienkou. Ešte v sedemdesiatych rokoch boli za cintorínom, v časti dediny nazývanej Hliníky, veľké vodné plochy, na ktorých plávali bielučké husi a kačky. „Barina“, ako miestni rybník nazývali, bola v lete rajom pre okolo žijúce deti a hlavne pre stovky žiab, ktoré koncertovali tak, že ich bolo počuť doďaleka. Guľatúcké husi sa kolísali po chodníkoch i po cestách a mali v Grobe výsostné postavenie. Podobne ako kravy v Indii. Prečo? Rozvonjavajúca hus upečená v hlinenom pekáči v špeciálnej peci u pána Pribula patrí ku Grobu ako bryndzové halušky ku Slovensku, alebo trdelníky ku Skalici. • Viac ako storočná tradícia začala ešte v dobe, keď si sedliacke ženy privyrábali predajom tejto lahôdky bratislavským paničkám na trhu. Dedina vzdialená od hlavného mesta iba 20 km sa pomaly ale isto stávala známou chovom husí a prípravou husacích špecialít. K tomu zemiakové lokše, burčiak alebo mladé víno. Čo viac si človek môže priať? Vraj sa čas od času objavili i trhovníci odinakaľ, ale nemali úspech. Panstvo vyhlásilo, že nikto nevie tak husi

Tam, kde majú v znaku zlatovlasú princeznú

V tomto období, v polovici 17. storočia, je doložené, že obec už mala vtedy vlastnú správu i vlastné pečatidlo. Dnes opäť platný erb Slovenského Grobu zobrazuje veľmi nevšedný motív: v červenom štíte stojí korunovaná ženská postava – nevlastná dcéra kráľa Herodesa. Zlatovlasá Salome drží v pravej ruke uťatú hlavu Jána Krstiteľa. (Pôvodne vraj mala postava v ruke strapec hrozna). Obidve varianty majú svoje opodstatnenie: Sv. Ján Krstiteľ je patrónom obce a je mu zasvätený kostol, ktorý je najstaršou stavbou v dedine. Pretože sa obec nachádza 2 km od Pezinka, kde sa už niekoľko storočí pestovalo hrozno, vinohradníctvo sa prenieslo i sem a zotrvalo tu podnes. Nielen zlatovlasá princezná je záhadou. Legendou je opradená i najpôvabnejšia lokalita Slovenského Grobu. Na okraji dediny, za humnami, je gaštanový háj a v ňom stojí kaplnka Sedembolestnej Panny Márie z roku 1790. Hovorí sa, že na poli, práve na tomto mieste, našiel miestny gazda pri oraní v zemi sošku Madony. Odniesol ju do kostola, ale ona zo svätostánku zmizla a zase ju našiel na pôvodnom mieste. To sa opakovalo ešte dvakrát. Nakoniec miestni pochopili zázrak a postavili na mieste nálezu svätostánok. Od tej doby sa traduje i miestna púť, ktorá sa koná každoročne v polovici augusta. Už po niekoľko storočí sem smerujú domáci i cezpoľní veriaci a prechádzajú trasu od kostola ku kaplnke, kde sa koná omša ako poďakovanie za ochranu, vďaka Matke Božej patrónke Slovenska. O viere a vďačnosti miestnych ľudí vypovedá i nápis na oblúku pred apsidou: „K tebe volávali otcovia naši, až každej biedy boli vyslobodení“. Priznávam, že je to môj najmilovanejší kút. Naučila som sem chodiť i moje dcéry, ktoré sa po príchode do Grobu vždy hneď pýtajú, kedy pôjdeme ku kapličke?

Kostol v Slovenskom Grobe

Exteriér kaplnky Panny Márie v Slovenskom Grobe

Tam, kde nemajú pri dome bránu

Ako malá som sa hrávala v pitvore vedľa babičkinho domu. V otvorenom dvore, kde dom stál, bolo za sebou niekoľko obydli. Bola to typická dedinská architektúra stavaná na prelome 18. a 19. storočia. Aj keď sa niektoré domy prerábali, alebo na ich miesto boli postavené nové, na niektorých miestach Slovenského Grobu takto za sebou postavené stavby ešte vidno. Dvor mal udupanú alebo štrkom vysypanú plochu a nad ním sa klenul „longoš“ viniča. V lete príjemne tienil, keď bolo

potrebné vylúpať práve zo záhrady prinesenú fazuľu. K najväčším zážitkom patrilo previevanie od pliev. Vybavujem si, že som ako malička, snád päťročná pomáhala babke. Vyšli sme na priedomie, ona sypala zrnka z výšky, vietor sa do nich oprel a ľahké smietky lietali vzduchom. Jej fazuľa bola najkrajšia na svete, mala krásne farby a keď fazuľky padali do smaltovaného vedra, bola to zvláštna hudba. Po práci sme šli na večernú pobožnosť buď do kaplnky uprostred dediny (baroková kaplnka sv. Anny skrýva vo zvoničke zvon s letopočtom 1921) alebo do kapličky „za humnami“. O tej dokázal tajomne rozprávať dedko. Vraj v studni neďaleko kaplnky sú mŕtvi anglickí vojaci. My deti sme sa tam sami báli chodiť. Pravdou je, že v čase 2. svetovej vojny, v lete 1944, kedy sa uskutočnil nálet na Bratislavu, sa v tomto priestore skutočne zrútilo anglické vojenské lietadlo typu Liberátor. Vojaci sa ale vraj zachránili skokom na padáku.

Tam, kde počuť kroky ušľachtilých ľudí

Každý máme na svojej ceste pár dobrých sudičiek. Kým sa nimi stanú, prežijú si sami svoj diel úzkosti. Moja mama, mladá žena z mesta, prišla na konci päťdesiatych rokov do dedinského hostinca s tým, že bude sama čašníčkou, vedúcou i vyhadzovačom. Mala to ťažké, ale nevzdala sa. Dnes už patrí ku gróbskym legendám. Deťom predávala zmrzlinu, šoférom na trase vždy čerstvý guláš a „husacinárom“ do zlata upečené stehienka. Grobania sú síce veľmi spojení s požitkami pre chuť a telo, ale slovo kňaza tu vždy znamenalo veľa. Moja spomienka patrí jednému z nich. Človeku, ktorý ma naučil vnímať kresťanstvo ako súčasť kultúry sveta. Provinciáloví rehole Tešiteľov Božského Srdca, pátrovi Rudolfovi Ivákov. Po prvýkrát mi niekto povedal o mytológii, usmernil moju osemročnú zvedavosť. Rovnako ako skvelá učiteľka Anna Bučková alebo vtedy mladá, ale zásadová Terezka Juranová. Títo všetci boli mojimi dobrými sudičkami, i vďaka nim potrebujem k životu krásu, nové myšlienky, knihy.

Stratili sa z môjho života, už sú iba tieňom. Ale milým, zamatovým, ktorý ide ruku v ruku s teplým júlovým dňom. Takým, ktorý sa dá prežiť, iba keď máte desať rokov a sú prázdniny. ■

Stratili sa z môjho života, už sú iba tieňom. Ale milým, zamatovým, ktorý ide ruku v ruku s teplým júlovým dňom. Takým, ktorý sa dá prežiť, iba keď máte desať rokov a sú prázdniny. ■

Foto archív

prípraviť ako Grobania. Tento chýr sa šíril a už dlhé desaťročia je husacina vyhľadávaným artiklom. Za socializmu vedľa cesty mávali deti a zastavovali okoloidúce autá. Mamky a babičky upratali prednú izbu a pozvali zákazníkov na obed alebo večeru. Na jeseň v Grobe stávali pred domami stovky áut z ďalekých miest i z cudziny. Chodili sem diplomati, devízoví cudzinci i hviezdy socialistického šoubiznisu. Spočítat všetkých „husacinárov“, boli by to stotisíce labužníkov, ktorí sa v Slovenskom Grobe dobre najedli a napili. Tradičné sedliacke izby s nastlatými perinami a vyšívanými obrusmi sú však už minulosťou. V Grobe sa však z tradície stala podnikateľská aktivita s tým najlepším servisom. Existuje tu niekoľko štýlových reštaurácií, ktoré podávajú gastronomické špeciality v duchu predchádzajúcich generácií a ako vidieť v návštevných knihách, zákazníkom sa to páči.

Husacinka v Slovenskom Grobe

• uma
Foto archív

Frajeři, frajerky a duch místa

Divadelní skupina Viliama Dočolomanského *Farma v jeskyni* se za několik let své existence vypracovala na nejvýraznější a nejúspěšnější divadlo mluvící nikoli logickým jazykem slov, ale nepředvídatelným jazykem lidského těla.

Jenom letos posbírala hned několik nejen českých, ale i zahraničních prestižních ocenění, např. na festivalu alternativního a fyzického divadla v Edinburghu. Přitom vytvořila zatím jen tři divadelní inscenace: Sonety temné lásky vypovídající ve španělsky vášnivém tempu o střípcích z intimního života španělského básníka Federica Garcíi Lorcy. V inscenaci Sclavi – Emigrantova píseň jsou tématem chudí Rusíni, kteří se díky emigraci do Ameriky vytrhnou ze svých kořenů, zvyků a tradic. Zatím posledním projektem Farmy v jeskyni je inscenace Čekárna uváděná stejně jako Sonety v divadle NOD.

Čekárna vznikla rozvinutím scénky, kterou performeři pod vedením Dočolomanského vytvořili u příležitosti otevření alternativního kulturního prostoru na stále funkční vlakové zastávce Žilina – Záriečie a nechali se při tom inspirovat přímo místem akce, její čekárnou. Ta je totiž místem plným bolestivých a tragických vzpomínek. Ve čtyřicátých letech odsud bylo transportováno okolo osmnácti tisíc slovenských Židů do polských koncentračních táborů.

Inscenace uváděná v syrovém prostoru klubového divadla NOD v sobě nese jen těžko čitelné stopy této skutečnosti. Prostřednictvím prvorepublikových šviháků v bílých šatech se ocitáme na předválečném Slovensku, muži svým sladkým tangem „S tebou v Slovenskom raji chcem blúdiť, do teba len sa zalúbiť, pod našimi Tatrami“ koketují s místní slečnou, aby ji nakonec násilně zkopali. V další scéně se přeneseme do současnosti, dívka s mobilem se v čekárně zamiluje do floutka, v němž poznáme mladíka z prvního výstupu a ten ji okrade. Násilí je zde devalvováno na obyčejné milostné soupeření, krutost se stává pouhou erotickou hrou. Brutální minulost je tak bagatelizována plytkou přítomností. Ale ubitá dívka z minulosti jako přízrak nebo jako anděl vstupuje do naší přítomnosti, protože mladík touží právě po ní, po vzpomínce... ale na co? Holá scéna je ohraničena železnými vraty, za nimiž je zrcadlo, kde se dnešek s včerejškem dokáže setkat... kde žena splyne s mužem v dokonalém objetí plném lásky a bezpečí.

Dívka v podání Hany Varadinové jako by neměla tvář, je sošná, loutkovitá, abstraktní a neuchopitelná, mladík v podání

eroticky vyzývavého Róberta Nižníka je mužem činu, je akční a ovládá scénu po celou dobu představení.

Čekárna je místem, kde se lidé jen na okamžik zastaví, stejně jako performeři z Farmy odehrávají svoje drobné etudky. Jediným hybatelem děje je pak historická paměť na konkrétní místo konkrétní železniční zastávky. Ani ne hodinová inscenace, jež se obejde beze slov – slyšíme jen útržky rozhovorů přehlušované zpěvem nebo amplionem – graduje úplně na konci, kdy se chaotický pohyb v čekárně zastaví, všichni „cestující“ leží na zemi a mladík zpívá hebrejskou píseň jako modlitbu nad mrtvými těly. Tím inscenace také nepřímou upomíná na paměť divadelního prostoru pražského klubu, který před válkou nesl název Beth Haam a mimo jiné v něm jednu sezónu sídlilo Židovské komorní divadlo. ■

Autorka je divadelní recenzentka

Foto archiv

Čekárna. Režie, dramaturgie, hudební dramaturgie Viliam Dočolomanský, dramaturgie Jana Pilátová, scéna a kostýmy Markéta Sládečková, hudba Dan Kyzlink, světlo Pavel Kotlík, pohybová asistence Iona Mona Popovic. *Farma v jeskyni*, premiéra 28. 4. 2006 v Universal NoD/Roxy Praha.

Stanica.sk

Občanské sdružení **Truc sph'rique** vybudovalo od roku 2003 na vlakové zastávce Žilina – Záriečie otevřený kulturní a společenský prostor ve snaze navázat na mezinárodní aktivity, tzv. kultur fabrik, kde skupiny umělců přetvoří průmyslové objekty, nevyužívané tovární haly nebo nákupní centra na místa uměleckých setkání. Zastávka tedy nadále slouží pro cestující, zároveň v její budově vznikla galerie, kavárna, informační centrum, v podkroví divadlo určené i pro koncerty a taneční projekty. Zastávka je místem, kde se setkávají a spolupracují různé kultury, je podporována hlavně z grantů Evropské unie. Samotnému otevření kulturního centra předcházela mezinárodní projekt Cesta do stanice, kterého se zúčastnilo kolem šedesáti aktérů z jedenácti zemí. Vedl ho norský režisér Pera S. Berg spolu s Viliamem Dočolomanským z pražského souboru *Farma v jeskyni*. Berg se zaměřil na pouliční výstupy performerů, na akrobacii, improvizaci a cirkus. Dočolomanský vedl herecké workshopy. Samotný křest nového multikulturního a multinárodnostního centra se odehrával ve vlaku na cestě ze Žiliny, který přivezl diváky do Stanice, kde je vítali rozjuchaní cirkusáci, žongléři. V budově stanice herci vytvořili několik scén, mezi nejpůsobivější část programu patřila scéna odehrávající se v čekárně, kde se židovská dívka s kufrem loučila před odjezdem do koncentračního tábora, zatímco se na zemi zmlátala těla milenců, aby nakonec vše přehlušil ampliion vyvolávající jména Židů určených k deportaci.

Výstavy okolo nás...

Október je mesiacom, na konci ktorého si pripomíname vznik Československa – 28. októbra vyhlásenie spoločnej česko-slovenskej republiky v Prahe a 30. októbra prihlásenie sa slovenskej reprezentácie k novému štátu prijatím Deklarácie slovenského národa v Martine.

Z tohto dôvodu Klub slovenskej kultúry pripravil v októbri dve veľké výstavy.

Vernisáž prvej z nich – výstavy **NÁSILIE OKOLO NÁS alebo O čom sa nehovorí** sa uskutočnila v pondelok 9. 10. v priestoroch pražskej Staromestskej radnice za účasti veľvyslanca SR v ČR J.E. Ladislava Balleka, kultúrneho atašé a riaditeľa Slovenského inštitútu v Prahe Igora Otčenáša, zástupkyne Poľského inštitútu v Prahe, ako aj za účasti študentov českých, slovenských a poľských škôl. Záštitu nad výstavou prevzal námestník primátora hl. m. Prahy Mgr. Rudolf Blažek. O výstavnom projekte **NÁSILIE OKOLO NÁS alebo O čom sa nehovorí** sme priniesli vyčerpávajúci článok v minulom čísle nášho časopisu (str. 36 – 37). Konkrétne výsledky vám priblížime v budúcom čísle časopisu *Listy Slovákov a Čechov*. Výstava potrvá do nedele 12. 11. 2006.

Výstavy sa zúčastnili aj veľvyslanec SR v ČR J.E. L. Ballek a riaditeľ SI I. Otčenáš (vpravo)

Z výstavy – Násilie okolo nás...

V pondelok 16. 10. sa v Regionálnej knižnici v Tepliciach uskutočnilo slávnostné otvorenie výstavy **SLOVENSKÁ JAR** k výročiu Ludovíta Štúra spojená s bohatým kultúrnym programom. Vernisáž pocítil svojou návštevou aj primátor Štatutárneho mesta Teplice a senátor Senátu Parlamentu ČR Jaroslav Kubera. V bohatom programe vystúpili s hudobnou produkciou poslucháči konzervatória v Tepliciach a s dramatizovaným čítaním – Mgr. Jozef Beňovský, riaditeľ Slovenského národného literárneho múzea SNK v Martine a Mgr. Eva Kalnická (SNLM SNK, Martin). Program pripravili Regionálna Obec Slovákov v Tepliciach a Klub slovenskej kultúry v spolupráci so SNLM SNK v Martine v rámci *Mesiaca česko-slovenskej kultúrnej vzájomnosti*. Výstava v Tepliciach potrvá do piatku 10. 11. 2006.

V utorok 14. 11. o 17.00 bude v priestoroch Klubu slovenskej kultúry v Prahe slávnostné otvorenie výstavy **JAR SLOVENSKÉHO NÁRODA**. Výstavný projekt je pri príležitosti **Roku Ludovíta Štúra**. Konkrétne o výstave Ludovíta Štúra a štúrovcov sa zmiňujeme na stránkach tohto čísla časopisu *Listy Slovákov a Čechov* (str. 14 – 15).

Foto Radovan Čaplovič

J. Beňovský s teplickým primátorom a senátorom ČR J. Kuberom (prvý zľava)

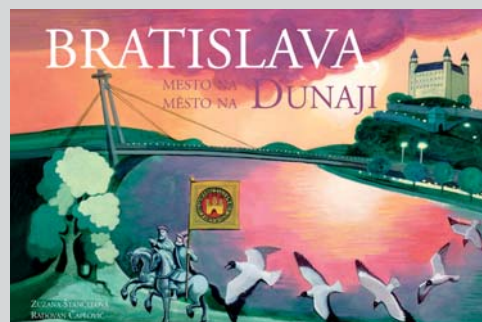
Z vernisáže výstavy Slovenská jar

Bratislava, mesto na Dunaji

KS KLUB SLOVENSKEJ KULTÚRY

Klub slovenskej kultúry si vás srdečne dovoľuje pozvať na slávnostný krst svojej dvojjazyčnej publikácie, leprela pre deti **Bratislava, mesto na Dunaji – Bratislava, město na Dunaji**. • Krst leprela sa uskutoční v piatok 8. 12. od 14.00 v priestoroch Modrej sály Slovenského inštitútu na Jilskej 16, Praha 1. Krst a prezentácia leprela bude spojená s cyklickým výchovno-dramatickým programom pre deti **Rozprávajme si rozprávku**, s vystúpením detského folklórneho súboru **Malá Limborka**. Tento slávnostný program pripravili Klub slovenskej kultúry, Slovenský inštitút v Prahe a SZ Limbora. • Leprelo vydal Klub slovenskej kultúry. Publikácia bola financovaná Ministerstvom kultúry SR a Generálnym sekretariátom pre zahraničných Slovákov (v súčasnosti Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí).

• rč
Foto z leprela

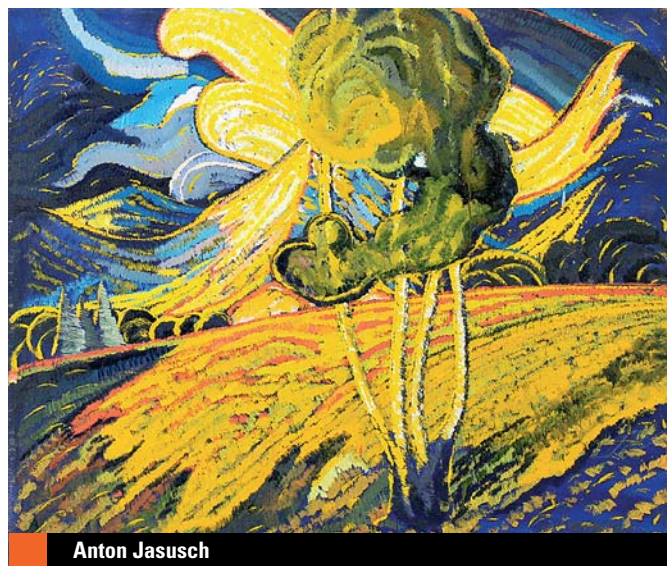

Zobraz obraz

alebo Adorácia pražskému galerijnému roku

*Jednou z najlepších akcií začínajúceho leta je už tradične Muzeálna noc. Vtedy mnoho Pražanov prechádza interiérmi budov, okolo ktorých chodia denne. Chodia, ale niekedy vôbec netušia, že za ich fasádou sa skrýva galéria alebo múzeum. Buď pochválený osvietení pražský magistrát a iní organizátori, že ľudu pražskému umožní jedenkrát za rok pobudnúť v týchto kultúrnych inštitúciách dlho do noci. Je to zvláštne, je to príjemné... je to **moderná tradícia**. A tí, čo milujú ticho výstavných siení, môžu pokračovať. Zajtra, o týždeň, po celý rok.*

Zdanlivo protichodné spojenie – modernizmu a tradicionalizmu – a z toho vyplývajúca nutnosť zdržiavať sa v konvenčných stavbách, majúcich zatuchnutý akademizmus priamo v popise práce. Hovoriť o tom ako o prejave modernosti, to už sa javí priam nemiestne. Ale pravdou zostáva, že davy návštevníkov svedčia o opaku. I keď v rámci 5 – 6 hodín nie je možné vidieť všetko, nasávať atmosféru osvetleného Národného múzea, Rudolfinu alebo Náprstkovo múzea, či Národnej galérie o pol dvanástej v noci je zážitok neopakovateľný. Ja som počas tohoročnej Pražskej muzeálnej noci navštívila Veľtržný palác, Národné múzeum, kde bola okrem iných úžasná výstava o čínskom hodvábe a Galériu Rudolfinum. No ešte

Anton Jasusch

Ján Želibský

pred nočnou muzeálnou eufóriou sa konala akcia, ktorú si z hľadiska smerovania nášho periodika nemožno nevšimnúť.

Pod názvom **Klenoty slovenského moderného maliarstva 1910 – 1949** sa uskutočnila výstava slovenského moderného maliarstva zo zbierok najvýznamnejších slovenských galérií.

Projekt tvorený v dvoch častiach mal českú časť pripravenú pre Krajskú galériu výtvarného umenia v Zlíne a České múzeum výtvarných umení v Prahe, a časť slovenskú, ktorú tvorila podobne koncipovaná prehliadka českého moderného maliarstva pripravená uvedenými českými galerijnými inštitúciami, paralelne prebiehajúca v Galérii mesta Bratislavy a Galérii M. A. Bazovského v Trenčíne. Kurátor Ján Abelovský predstavil v ČMVU vybrané diela najvýznamnejších slovenských umelcov, počínajúc tzv. košickou modernou z doby pred 1. svetovou vojnou (Konstantín Kováry, Anton Jasusch), ďalej práce slovenských modernistov (Gustáva Mallého, Imricha Weinera-Kráľa) a tiež tvorbu národne orientovaného Martina Benku. Medzivojnové obdobie reprezentovali predovšetkým Janko Alexy, Miloš A. Bazovský, Mikuláš Galanda a Ľudovít Fulla. Niekoľkými obrazmi bola doložená i tvorba svetoznámeho grafika Kolomana Sokola. Zásadnú súčasť expozície tvorili práce Generácie 1909: Cypriána Majerníka, Jána Želibského, Jakuba Bauernfreunda či Bedricha Hoffstädtera.

Úplne ojedinelé miesto v rámci výstavy ale i v kontexte celého slovenského moderného umenia zaujíma dielo Ester Šimerovej-Martinčekovej, inšpirované francúzskou maliarskou tra-

Boj proti špatné paměti „Husákových dětí“

Herec Emil Horváth jako Dr. Gustáv Husák

Skutečnosť, že nebola po roce 1989 zrušená nedemokratická komunistická strana, je alarmujúci a skutočnosť, že se pomalu zapomíná na dobu, kdy rudá byla jedinou správnou pravdou, ještě více. Proto je velmi důležitý nový divadelní projekt bratislavského divadla Aréna s názvem Dr. Gustáv Husák tematizující nedávné a neslavné moderní české a slovenské dějiny, které jsou připomínány prostřednictvím osudu jednoho z jejich hlavních aktérů. Divadlo Aréna má již s politickým a dokumentárním divadlem zkušenosti. Loni uvedlo inscenaci Tiso, jež je sestavena z autentických dokumentů, projevů a dopisů kontroverzního slovenského politika a prezidenta fašistického Slovenského státu Jozefa Tisa. • Hra o Gustavu Husákovi je také pojata jako dokumentární divadlo, dramatik Viliam Klimáček vycházel z dobových reálií a skutečností ze státníkovy života. Toho na scéně ztělesňují tři herci – Emil Horváth – jako předválečného komunistického intelektuála, Ján Gallovič –

díciou (Léger, Ozenfant, Gris). Kolekciu uzatvárali kompozície Vincenta Hložníka, Ladislava Gudernu a Viliama Chmela. K výstave bol vydaný obsiahly katalóg prezentujúci 62 obrazov zapožičaných zo siedmich prestížnych slovenských galérií, ktorým dominujú Slovenská národná galéria v Bratislave, Galéria mesta Bratislavy a Východoslovenské múzeum v Košiciach. Aby som dodržala časovú chronológiu, v rámci ktorej pražské galérie excelovali, je nutné spomenúť výstavu vo Valdštejskej jízďárňe. Jedným z najväčších magnetov pražskej Národnej galérie je už mnoho rokov **Růžencová slavnost** – majstrovské dielo nemeckého maliara **Albrechta Dürera**. Zobrazuje mariánsky výjav s veľkým počtom reálnych postáv od donátora až po autora samého. Od vzniku obrazu, ktorý je významným medzníkom vo vývoji umenia – ide o dielo z prelomu neskoréj gotiky a ranej renesancie – uplynulo rovných 500 rokov, a preto venovala NG tomuto výročiu samostatnú výstavu. Expozícia predstavila okrem Ružencovej slávnosti doteraz v Čechách nikdy nevystavené práce A. Dürera a jeho okruhu, ďalšie slohovo blízke dobové umelecké diela maliara i jeho súčasníkov a upozornila, aké výnimočné miesto toto plátno zastáva v kontexte európskeho umenia.

Inštalácia, ktorá bola jedným z najzásadnejších počínov Národného múzea v tomto roku, niesla názov **Staletí s hedvábím**. Táto neobyčajná výstava vznikla za spolupráce NM a Čínskeho národného múzea hodvábu v juhočínskom meste Chang-čou. I keď vojsť z dusnej júnovej noci do ešte dusnejších sál najväčšieho muzeálneho domu sa javilo ako niečo neprijateľné, keď človek prekročil prah a vyšiel po schodišti, čakal ho zázrak. Po prvýkrát bola u nás predstavená jedinečná kolekcia hodvábných tkanín od najstarších fragmentov datovaných do doby pred našim letopočtom až po modernú odevnú tvorbu vrátane najvýznamnejšieho exponátu výstavy: hodvábného spletaného pásu datovaného do 3. tisícročia p. n. l. História Ríše strediu priblížili nádherne vyšívané ceremoniálne odevy, takzvané „dračie rúcha“. Pre našinca boli nesmierne zaujímavé i ženské šaty z prvej polovice 20. storočia, kombinujúce európsky a čínsky módný štýl.

Albrecht Dürer

Z výstavy tradičných čínskych hodvábov

Z výstavy R. Sikory vo Veľtržnom paláci v Prahe

V rámci celého leta bolo možno vidieť diela jedného z najvýznamnejších slovenských výtvarných umelcov súčasnosti – maliara, grafika a tvorcu inštalácií **Rudolfa Sikoru**. Priestory pražského Veľtržného paláca – Malá dvorana a Mezanin – patrili celé tri mesiace retrospektívnej výstave tvorcu, ktorý okrem iného podstatným spôsobom ovplyvnil českú výtvarnú scénu. Expozícia predstavila práce staršieho dáta (cyklus Pre Maleviča), veľké objekty z posledného obdobia, ako aj dve nové realizácie, vytvorené priamo pre Veľtržný palác. Je smutné, že umelcovi svetového formátu, akým nesporne Sikora je, nie je umožnené vystavovať doma, na Slovensku. Sám výtvarník sa k tomu vyjadril na nemenovanom slovenskom internetovom serveri: „...naši politici? Nepotrebujú kultúru, s prepáčením, sú to kultúrni diletanti. Nepotrebujú umenie, nerozumejú mu. Nemajú kultúrnu víziu budúcnosti. A o súčasnej vláde už vôbec nemám žiadne ilúzie. Ide až pred rok 1989. Som výtvarník, budem hovoriť o našich problémoch. Verejnosť netuší, že ani v hlavnom meste nemáme ani jediný priestor, v ktorom by sa dalo prezentovať súčasné umenie v celej šírke. Sme jediní z bývalého sovietskeho bloku, čo ich nemáme. Viem, o čom hovorím. Výstavu, ktorú mám teraz v Národnej galérii v Prahe, by som mal mať aj v SNG v Bratislave. Celé jedno poschodie mojich objektov v Prahe však na Slovensku nemôžem nainštalovať. Ani v Blave, ani inde na Slovensku. Niet takého priestoru.“

V mieste, kde viedla pražská Malá Pinkasova ulica, stojí už niekoľko týždňov **Archa**. Monumentálnu video-sochu vytvorila kanadská mediána umelkyňa Melissa Shiff pri príležitosti osláv stého výročia založenia **Židovského múzea v Prahe**. Objekt podobný korábu je zaujímavý hlavne pre večerných a nočných chodcov. Na trojrozmernej projekčnej ploche sa premieta 30-minútový príbeh tunajšej židovskej komunity v kontexte dramatických udalostí 20. storočia. Inštalácia pripomína poslanie múzea ako archy (svätostánku) a archívu (miesto pamäti národa). Jeden z najvýraznejších objektov, pripomínajúcich práve prebiehajúci Rok židovskej kultúry, zotrvá na svojom mieste do januára budúceho roku. ■

Foto archív a Radovan Čaplovič

Olga Vlčková

jako politického vězně gottwaldovského kriminálu a Marián Prevendarčík- jako člověka, jež se stal šedivým symbolem normalizace. Režisér Martin Čičvák se v inscenaci snaží připomenout nedýchatelnou atmosféru po okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy, nudu ve světě, kde portréty prezidenta a generálního tajemníka strany visely snad v každé veřejné místnosti a dobu, kdy lidé trpěli stihomamem, že je sleduje tajná policie. V Praze byla letos na jaře uvedena v rámci projektu Perzekuce.cz, jenž mapuje zapomínaná místa z naší minulosti, hra o dalším likvidátorovi československé demokracie, o prvním komunistickém prezidentovi Klementu Gottwaldovi. Hra dramatika Karla Stiegerwalda nese podtitul „Zabijeme ženskou, leknou se. Zvyknou si.“ a vypovídá o Gottwaldových paranoidních stavech, které si způsobil ruskou vodkou a tím, že přes protesty nejvýznamnějších osobností celého tehdejšího demokratického světa podepsal rozsudek smrti nad svojí spolužačkou Miladou Horákovou.

• Foto archív

Helena Nosková

Neskoré leto a nový chlieb

Retrospektíva

Polia pokoseného ovsa, raže, pšenice a jačmeňa., lemované stromami s červenými strapcami jarabín. Leto sa pomaly chýli ku koncu, z obnažených strnísk ešte dýcha teplo, len v podvečer a v noci zavanie odkiaľsi chlad. Ešte zopár teplých dní babieho leta, s jemnými pavučinkami vznášajúcimi sa vo vzduchu presýtenom vôňou zrelých letných jablák, húb a všakovakých iných plodín blížiacej sa jesene.

Podľa hviezdnych znamení práve v tieto dni fyzická sila a aktivita človeka vrcholí. Potreboval ju a potrebuje k žatve, v septembri i v októbri ju potrebuje k mlatbe a ďalšiemu zberu úrody. Zber obilia v našich klimatických podmienkach zasahuje do oboch letných mesiacov. V nížinách na juhu je mesiacom žatvy júl, v hornatých, severných regiónoch býva obilie zrelé až v auguste. Ani v iných krajinách nemala žatva pevný dátum. Záležalo na počasí a stáročných skúsenostiach generácií predkov. V mnohých krajoch začínala na Jakuba, tj. 25. júla a končila v auguste. Germáni slávilí obžinky okolo 15. augusta. U nás sa chlieb z novej úrody pekával pri obžinkoch tiež v auguste, bývalé JRD posunuli túto oslavu až na samý koniec augusta, niekedy až k polovici septembra.

V hornatých oblastiach Slovenska, Moravy, Sliezska a Čiech sa pestovala raž, po česky žito, najvýznamnejšia obilnina. Z ražnej múky sa piekol výživný čierny chlieb. Predpokladá sa, že staroveké civilizácie na Blízkom východe raž nepoznali. Raž bola údajne plodinou Slovanov a rástla medzi Bugom a Odrou; pochádzala však zrejme z podhorských svahov Kaukazu, kde rástla ako burina privyknutá tvrdým podmienkam. Už pomerne kultivovanú raž od Slovanov prevzali Germáni a od Germánov Rimania. Ražná múka sa mlela hrubšia, bola tmavšia a sladšia ako pšeničná. Piekol (a pečie) sa z nej chutný chlieb a ľudové pečivo – medovník. Dnes sa chlieb pečie väčšinou z bielej pšeničnej múky. Pšenica pochádza z teplej a úrodnej Mezopotámie, odkiaľ sa rozšírila do oveľa chladnejších krajov, napr. na škandinávské ostrovy. Pšenica obsahuje škrob, bielkoviny, tuky a predovšetkým vitamín E a B. Biely pšeničný chlieb sa pečie hlavne vo Francúzsku, Veľkej Británii a vlastne vo všetkých európskych krajinách. Je však menej výživný, obsahuje menej vlákniny a vitamínov.

Z jemnej bielej pšeničnej múky sa pečú rožky, žemle a ďalšie biele pečivo. Angličania pečú aj špeciálny biely chlieb, ktorý sa je s maslom len k podvečernému anglickému čaju. Cesto naň sa zarába z pšeničnej múky, z ktorej sa najprv pripraví kvások (125 g múky + 24 g kvasníc rozmiešaných v 1/8 l mlieka), všetko sa vypracuje so soľou (375 g múky, 8 g soli, vlašné mlieko). Cesto sa dobre vypracuje a pečie sa v špeciálnych cínových chlebových formách riadne vymastených maslom. Povrch sa potrie rozšľahaným vajíčkom a chlieb sa pečie vo forme asi hodinu. Takýto chlieb ako aj všetky druhy bielych chlebov je ľahko stráviteľný. Tmavé chleby trávime dlhšie, preto sú považované za výživnejšie. Zdravé sú samožitné chleby, ktoré sa pripravujú s chlebovým kvasom (a nie kvasnicami ako biely chlieb). Tmavé chleby majú osobitú kyslú chuť, sú viac vlhke, dlho nevysychajú a zachovávajú si svoju chuť.

Tmavý ražný chlieb vyhľadávajú ľudia, ktorí dbajú na zdravú výživu. Veľmi chutný ražný chlieb kúpime na Slovensku pod názvom BEVIT, Kyjevský, alebo Moskovský chlieb. V Čechách sa pečie taktiež tmavý Kyjevský a Moskovský chlieb, novším typom je ražný chlieb HORAL, VITA, Rumburský alebo Kozácky chlieb. Vynikajúci ražný chlieb, dokonca ručne zarábaný, si kúpime v pobaltských štátoch, či už je to Litva, Lotyšsko alebo Estónsko. Lotyšský tmavý chlieb s lotyšským maslom je vyberanou pochútkou. Ani syra sa vám nežiada, dokonca nepotrebuje ani maslo, možno len pár zrníček soli.

Aj u nás známy Grahamov chlieb sa pripravuje zo šrotovej múky pšeničnej a ražnej. Šrot by mal byť hrubší. Zarába sa vlažnou vodou a cesto sa musí dobre vypracovať, aby sa nelepiť na ruky a nechá sa riadne vykysnúť. Pečie sa v malom množstve, lebo rýchlo stvrdne.

Dívajme sa na hviezdy a učme sa od nich

Astrofyzik Jiří Grygar

Pozorovať oblohu sa javí dnešnému človeku, žijúcemu v pragmatickom zajatí prosperity, stratou času. Lenže poznávať to, čo tu bolo, keď my sme ešte neboli, a bude tu, keď my už nebudeme, môže byť skutočným dobrodružstvom. A to nielen keď ste v školských laviciach, alebo v období zamilovanosti. Raz za čas sa okolo vesmírnych objavov rozvíri voda. • Tak ako napríklad počas tohto leta: astronómia z celého sveta sa zišla v Prahe a riešili (nielen) problémy kategorizácie planét. I keď k laickej verejnosti sa informácie o vedeckých konferenciách dostávajú vo veľmi sprostredkovanej podobe, existuje opäť nová možnosť ako si niektoré znalosti oprášiť a niektoré prehĺbiť. Po tituloch **Země, Zvíře, Člověk, Rostliny**, „zvedneme oči vzhŕnu“, ako nás pobáda hlas známeho herca v televíznom šote. Euromédia a Knižní klub, ktoré patria v Česku k najproduktívnejším vydavateľstvám, prichádzajú s knihou **Vesmír (Universe)** práve v čase mierne zvýšeného záujmu o hviezdy. Slávny Albert

Einstein hovorí: „Dívajte sa na hviezdy a učte sa od nich...“ • Pozrime sa spoločne na knihu, venovanú hviezdám a vesmíru. Hlavným redaktorom anglického originálu je renomovaný astrofyzik a úspešný popularizátor astronómie Sir Martin Rees. Tento významný vedec vyučuje kozmológiu v Cambridgi a je nositeľom titulu Kráľovský astronóm, čo v praxi znamená, že je považovaný za najvyššieho astronomického predstaviteľa vo Veľkej Británii. Kniha podhaľuje mnohé tajomstvá, zjavnú i skrytú náheru vesmírneho priestoru. Predstavuje históriu odboru, jeho predstaviteľov, ale i najnovšie objavy a teórie. Napríklad „prípád Pluto“, ktorému venovali médiá toľko pozor-

K žiadnemu jedlu sa neviaže toľko rozprávok, povestí, piesní ako práve k chlebu. Nájde ho v krásnej literatúre – v poviedkach, románoch i dobrodružnom čítaní. Pritom chlieb v podobe, v akej ho poznáme, nie je jedlo všetkých národov. Nepoznali ho národy, ktorých hlavným pokrmom je ryža, černošské kmene, indiánske kmene atď.

Chlieb sa postupne vyvinul zo zapekanej obilnej kaše alebo z placiek z hrubého nekysnutého cesta. Kysnutý chlieb bol na našom území známy od 9. storočia. Vznikol zrejme náhodou. Cesto na placky sa zarábalo v drevenom koryte z vody, múky a zvyšnej obilnej kaše. Keď sa koryto poriadne nevyškrabalo a neumylo, zostali v ňom zvyšky cesta, ktoré skysli. Po niekoľkých dňoch stredoveká gazdina naliala do koryta vlažnú vodu, aby zarobila na nové placky. Staré skysnuté cesto ožilo a prvé chlebové kvasnice boli na svete. Z múky a zvyšnej kaše vymiesení vzniklo cesto na kysnutý chlieb, ktorý bol oveľa chutnejší. Postupne sa príprava kvasníc zdokonaľovala a pečenie chleba sa stalo tou najdôležitejšou a najviac cenenou prácou gazdinej. Zarábalo sa cesta na tri-štyri pecne, ktoré sa po vykysnutí piekli v peci. Chlieb sa piekol do zásoby a nejedol sa hneď čerstvý. Býval samostatným jedlom, ku ktorému sa pilo mlieko. Na Slovensku medzi lepšie a výživné jedlá patrili chlieb s kúskom údenej slaniny. Na Chodsku bol lepším jedlom chlieb s nátierkou (čerstvým múteným maslom).

V podhorských a horských oblastiach sa do ražnej múky pridávala ovsená múka. Dodnes takýto chlieb pečú v Prachaticiach a je veľmi chutný. Na Slovensku sa piekol čisto ovsený chlieb, ktorý bol mazľavejší a mal sladkastú príchuť. Ražnej múky nebýval vždy dostatok, a tak sa do nej pridávala múka z hrachu, zemiaky, v dobách núdze múka zo žaludov a bukvic, niekedy dokonca aj seno.

Z chleba sa robievala chlebová omáčka. Tvrší chlieb sa nastrúhal, rozvaril v mlieku, do ktorého sa pridala nakrájaná cibula, trocha postrúhaného muškátového orecha, čierneho korenia a muškátového kvetu. Miesto mlieka sa používal aj slepačí bujón a omáčka sa zjemnila maslovou zápražkou. Častým jedlom bola chlebová polievka, v Čechách ju nazývali panádlou polievkou. Varila sa zo suchého chleba a dnes už

upadla do zabudnutia. Pre chorých sa pripravovala chlebová limonáda: biely chlieb sa rozvaril vo vode, tekutina sa precedila, zmiešala sa s bielym vínom, citrónovou šťavou a podľa chuti s cukrom. Bola posilňujúcim nápojom.

Chlieb bol hlavnou obživou našich predkov. Ak niekto musel opustiť domov a hľadať si obživu vo svete, hovorilo sa, že odišiel za chlebom. České (a aj slovenské) príslovie hovorí, že „všade je chleba o dvoch kórkach“. Iné príslovie „kdo nesrovná se s chlebem, nesrovná se s lidmi“ hovorí o tom, že chlieb musel byť vždy pekne a rovno zakrojený. ■

Foto autorka

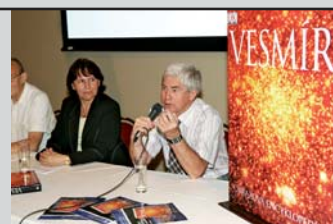

Recept na zemiakový chlieb

1 kg ražnej chlebovej múky, 3 veľké varené studené zemiaky, 4 lyžičky soli, 3 lyžičky potlačenej rasce, lyžička potlačeného feniklu a kvasnice. Postup: 40g kvasníc, lyžičku cukru, 5 kávových lyžičiek vlažnej vody dáme do hrnčeka, zamiešame a necháme 20 minút vykysnúť. Do misy nastrúhame ostrúhané studené zemiaky, pridáme ražnú múku, potlačenú rascu, fenikel, prilejeme vykysnuté kvasnice. Vymiesime cesto, ktoré na doske dobre prepracujeme. Na plech dáme 1,5 cm vysokú vrstvu hladkej múky v tvare dvoch pecňov. Z cesta vytvárame dva pecne, položíme na tieto vrstvy múky a necháme kysnúť 45 minút. Po vykysnutí odstránime múku z plechu, pecne potrieme osolenou vodou a dáme na 15 minút do rúry. Potom chleby opäť potrieme slanou vodou a pečieme ďalších 30 minút. Znovu ho potrieme slanou vodou a pečieme ešte 10 minút. Pri vyberaní z rúry ho potrieme poslednýkrát a necháme ho vychladnúť. Zemiakový chlieb vydrží dlho vláčný.

Juraj Uhrin

nosti, tu – v knihe, niekoľko mesiacov pred kongresom vysvetľuje Martin Rees takto: „Pluto je osamelým majákom slnečnej sústavy. Je ďaleko najmenšou planétou s hmotnosťou, ktorá sa rovná štvrtine váhy Mesiaca a je 400-krát ľahšia ako naša planéta. Pluto by nemalo byť považované za planétu, ale skôr za najväčšie teleso Kuiperovho pásu.“ • S knihou na stole či v náručí sa môžeme vydať do vnútra slnečnej sústavy a odtiaľ až k hraniciam známeho vesmíru. Dozvieme sa o silách a procesoch, ktoré vesmír ovládajú i dôsledkoch a vplyvoch, aké majú na človeka. Obrazová encyklopédia VESMÍR, ako je to zjavné už z podtitulu, má svoju silu hlavne v obrazovej časti. Fotografie, pôsobiace ako úžasné abstraktné plátna výstredného umelca, sú skutočným zacytením oblohy pomocou špičkových teleskopov a fotoaparátov. Textová časť je rozdelená do 3 častí: Prvým je Úvod, ktorý čitateľa uvádza do problému a vymedzí základné pojmy. V časti Průvodce vesmírom sa zoznámime so slnečnou sústavou, mliečnou dráhou i so vzdialenejšími objektmi vo vesmíre. Časť s názvom Noční obloha je podrobným návodom k pozorovaniu oblohy. • Na krste knihy v pražskom Národnom múzeu bol prítomný v súčasnosti najznámejší český astrológ Dr. Jiří Grygar. Slovenské vydanie, ktoré vyšlo súbežne, malo mediálnu záštitu v osobe prvého slovenského kozmonauta Ivana Bellu.

Programová riaditeľka KK Helena Čudová a astrofyzik Jiří Grygar

• Foto Jovan Dezort

Ján Chovanec

Mladý, veľký Roman Olekšák

Režisér, dramaturg, prekladateľ a dramatik – tým všetkým je vo svojich dvadsiatich ôsmich rokoch Roman Olekšák. Patrí do mladej generácie slovenských dramatikov, na ktorú sa upierajú a budú upierať pohľady plné nádeje a dôvery v sľubnú budúcnosť slovenskej drámy na našich i zahraničných divadelných doskách, pretože je práve vďaka svojim prekladom súčasnej, predovšetkým nemeckej drámy a inscenovaním aktuálnych európskych textov, sprostredkovateľom súčasného európskeho divadla.

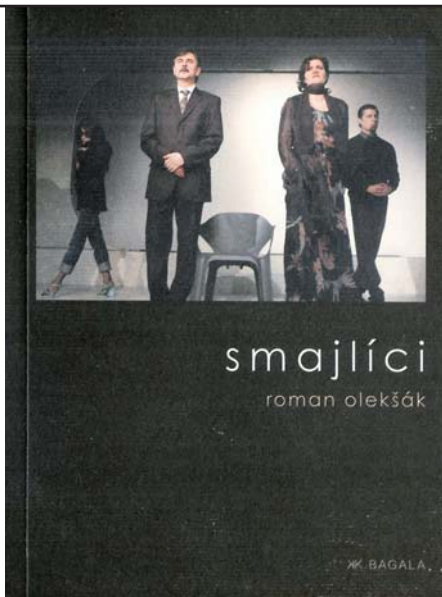
Začnime od konca, alebo takmer od konca – tým je prvé miesto v „českej cene“ Alfréda Radoka za pôvodnú divadelnú hru za rok 2004. Hra nesie názov „Smajlíci“ a Roman Olekšák okrem toho že jej autorom, ju i režíroval spoločne s Majou Hriešik. Maja Hriešik sa narodila v Novom Sade, v Srbsku a Čiernej Hore, od roku 1997 žije v Bratislave, kde vyštudovala odbor estetika na Filozofickej fakulte UK a divadelnú réžiu na Vysokej škole múzických umení. Ako režijné duo spolu Hriešik a Olekšák nerozlučne spolupracujú od roku 2001, kedy inscenovali Olekšákov preklad Paraziti nemeckého dramatika Mariusa von Mayenburga a tá bola nominovaná na Cenu za objav sezóny 2001/2002 – DOSKY 2002.

Inscenáciu pripravili pre divadlo Astorka Korzo 90 a nedávno vyšla i knižne, a to vo vydavateľstve LCA Kolomana Kertésza Bagalu. Olekšák v nej využíva štýl slávnych úsečných monológov rakúskeho dramatika Thomasa Bernharda. V Smajlíkoch je konfrontovaný svet umenia so svetom konzumu, v priamej paralele neúprimného sveta rodičov a ich precitlivých, so svetom dospelých nevyrovnaných detí.

S prestížnym ocenením Alfréda Radoka Roman Olekšák nemá iba túto jedinú skúsenosť. V roku 2001 dostal „Radoka“ za pôvodnú divadelnú hru „Neha“ a za hru „Na konci chodby“ bol v tejto súťaži nominovaný i pre rok 2000.

Divadelný ústav Bratislava tradične vyhlasuje súťaž o najlepší dramatický text roku „Dráma“, do ktorej sa každoročne hlási okolo tridsať slovenských autorov. Romanovi Olekšákovi jeho hry vyniesli v tejto súťaži dve nominácie, a to v rokoch 2000 (Niečoho viac, niečoho menej) a 2001 (Negativisti).

Ďalším úspechom, takmer nevidaným pre reprezentanta najmladšej generácie slovenských dramatikov, je hra „Ticho“, ktorú v roku 2004 uviedlo v réžii Lubomíra Vajdičku Slovenské

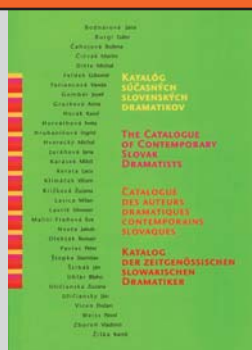
národné divadlo a doteraz ju má vo svojom repertoári. Táto komorná rodinná dráma opäť vypovedá o citovom neporozumení medzi dcérou a jej konzervatívnymi rodičmi.

Ako autor, režisér alebo dramaturg do tejto chvíle spolupracoval či spolupracuje okrem iného s Divadlom Astorka Korzo 90 v Bratislave, Divadlom Andreja Bagara v Nitre a samozrejme s VŠMU, kde ukončil odbor divadelná réžia a od roku 2004 je na doktorandskom štúdiu. V roku 2001 bola Slovenským rozhlasom uvedená rozhlasová hra „Chúťky“ z autorskej dielne Romana Olekšáka, Rádio Devín vysielalo jeho 3 rozprávky a popradské vydavateľstvo Christiania mu v rokoch 1998 (Tma) a 1999 (Nepokoj) vydalo zbierku textov.

Taktiež staršou záležitosťou je román, ktorý Roman Olekšák napísal. Bohužiaľ sa podľa informácií od samotného autora nezachoval. „...volal sa NIHIL a pochybujem, že ešte existuje. Román bol písaný tak, aby sám sebe neustále odporoval, a napriek tomu budil dojem uceleného príbehu. Identita hlavnej postavy, ktorá sa na začiatku aj na konci volala Nihil (latinsky nič), sa napríklad menila so strácanými a nachádzanými dokladmi totožnosti... Z môjho dnešného pohľadu to bola na vtedajšieho Olekšáka príliš náročná konštrukcia,... celkom rád by som sa na to s odstupom hádam aj šiestich rokov pozrel...“ A na čom Roman Olekšák pracuje v súčasnej dobe? Opäť v duorežii s Majou Hriešik aktuálne pripravuje inscenáciu svojej hry „Kuchynská romanca intímna apokalypsa (s hepyendom)“, s plánovanou premiérou v Banskej Bystrici a „...pribežne (ale naozaj veľmi opatrne a pomaly) pracujem na sérii „krutých rozprávok“ pre dospelé deti...“

Autor je publicista
Foto archív

Katalóg súčasných slovenských dramatikov

Divadelný ústav Bratislava v spolupráci s Európskou dielňou prekladu, za podpory Európskej únie a programu Kultúra 2000 prednedávnom vydal Katalóg súčasných slovenských dramatikov, ktorého krst prebehol v septembri na nitrianskom divadelnom festivale Divadelná Nitra. V slovenskom, anglickom, francúzskom a nemeckom jazyku predstavuje táto reprezentatívna publikácia tridsaťtri najvýznamnejších súčasných slovenských autorov posledných dvoch desaťročí. Prostredníctvom abecedne zoradených portrétov je uvedený vždy prierez tvorbu jednotlivých dramatikov a najvýznamnejšie medzníky v ich profesionálnom živote. Na úvodných stránkach katalógu je uvedená štúdia zaoberajúca sa vývinom i aktuálnym stavom súčasnej slovenskej drámy. Na konci sú fotografie z dielne Ctibora Bachratého a kontakt na uvádzaných dramatikov. Ako v úvode píše riaditeľka Divadelného ústavu Mgr. art. Vladislava Fekete, katalóg má dopomôcť k realizovaniu vízie, dostať súčasnú slovenskú drámu na európske javiská. Je to úloha iste neľahká a nielen autori dúfajú, že tiež nie nereálna. Až čas ukáže, či sa vyplatil vydávať katalóg v štyroch rôznych jazykoch, ale nápad je to určite značne originálny a ani celá idea nie je na zahodenie.

Program Slovenského inštitútu v Prahe

november 2006

1. 11. – 30. 11.

Galerie NoD Roxy
Dlouhá 33, Praha 1

CZECH POINT

Medzinárodný výstavný projekt s účasťou slovenských výtvarníkov V. Freša, S. Sobotovej, R. Ondáka, B. Ondreichku a R. Labudu. Kurátorky: Tamara Moyzes a Zuzana Štefková.

2. 11. od 17.00

TOMÁŠ AGAT BLONSKI

Originálne videoprojekcie v rámci tradičného programu prezentácie slovenskej fotografie a videoumenia **Mesiac slovenskej fotografie**.

2. 11. od 19.00

Divadlo Kalich
Jungmannova 9, Praha 1
SLOVENSKÉ DIVADLO TANCA

... na vaše hroby

Strhujúca tanečno-dramatická kompozícia na motívy románu Borisa Viana *Plujem na vaše hroby*. Réžia a choreografia: Ján Ďurovčík. Vstupenky v pokladni divadla.

6. 11. od 18.00

JAROSLAV HAŠEK A SLOVENSKO

Prednáša spisovateľ a publicista Igor Válek v rámci programu **Tradície literárnej vzájomnosti Čechov a Slovákov**.

8. 11. od 14.00

ROZPRÁVAJME SI ROZPRÁVKU

Cyklický výchovno-dramatický program pre najmenších žiakov pražských škôl o slovenčine a jednej rozprávkovej krajine. Pripravili Slovenský inštitút a Klub slovenskej kultúry.

8. 11. od 17.00

Galéria SI
Jilská 16, Praha 1
KOLOMAN SOKOL – GÉNIUS SLOVENSKÉHO UMENIA

Úvodný projekt nového výstavného cyklu **Slovenské galérie v Prahe**. Prezentuje: Centrum Kolomana Sokola, Liptovský Mikuláš. Výstava potrvá do 6. januára 2007.

9. 11. od 19.00

DODO ŠOŠOKA

Bicie
Performácia známeho slovenského jazzmana na bicie nástroje a perkusie v rámci hudobného cyklu **Slovenský jazzový klub**.

9. – 11. 11.

Veľká synagóga, Plzeň
Měšťanská beseda, Plzeň

III. ROČNÍK ČESKO-SLOVENSKÝCH DŇÍ PLZEŇ

V programe vystúpia: Vašo Patejdl, Dodo Šošoka, Ludová hudba z Kysúc a ďalší... Výstava: Doc. František Blaško. Česko-slovenské diskusné fórum. Viac informácií na sikp@sochor.cz

13. 11.

Divadlo Metro
Národní třída 25, Praha 1

PREDSTAVUJE SA: FAKULTA DRAMATICKÝCH UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

13:00 – Študentská dokumentárna tvorba;
18:00 – W. Shakespeare: *Sen noci májovej*;
21:00 – H. Sachs: *Postieľačky*. Vstupenky v pokladni divadla.

13. 11 od 18.00

RUDOLF JAŠÍK: NÁMESTIE SV. ALŽBETY

V poradí 9. projekcia cyklu **Slovenská literárna klasika na filmovom plátne**. Tragický príbeh lásky dvoch mladých ľudí, ktorý sa odohráva v časoch židovského pogromu v malom slovenskom meste. Réžia: Vladimír Bahna. Hrajú: E. Vášáryová, B. Križan, C. Filčík, M. Gregor, V. Strnisková a ďalší. Projekcia pri príležitosti 100. výročia narodenia Martina Gregora.

14. 11 od 18.00

Maďarské kultúrne stredisko
Rytiřská 25 – 27, Praha 1

15 ROKOV VIŠEGRÁDU

Prezentácia knižnej publikácie o histórii a činnosti V4 pri príležitosti výročia vzniku tohto medzinárodného združenia.

15. 11 od 17.00

HISTORICKÝ ÚSTAV SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED

Prezentácia projektov a knižných publikácií HÚ SAV. Prezentujú: S. Michálek, V. Bystrický, J. Leikert a ďalší pracovníci ústavu.

16. 11. od 19.00

RADO TARIŠKA & ONDREJ KRAJŇÁK

Koncert mladej slovenskej jazzovej formácie spojený s prezentáciou ich nového CD *Piaty rozmer* v rámci hudobného cyklu **Slovenský jazzový klub**. Podujatie je venované 17. výročiu novembrových udalostí v roku 1989.

17. 11. od 19.00

Divadlo na Vinohradech
nám. Míru 7, Praha 2

VÝROČIA LIMBORY

Slávnostný galavečer pri príležitosti 55. výročia založenia slovenského krajského spolku a 20. výročia folklórneho súboru LIMBORA. Viac informácií o podujatí a vstupenkách na: limbora@gmail.com

20. 11 od 17.00

JANKO JESENSKÝ: OKO ZA OKO

Televízny film nakrútený podľa poviedky klasika slovenskej literatúry Janka Jesenského. Réžia: Jozef Zachar. Premietanie slovenskej inscenácie v rámci cyklu **Televízne pondelky z Bratislavy**. Projekcia pri príležitosti nedožitých 90. narodenín Františka Dibarboru.

22. – 23. 11.

EKOTOPFILM

Tradičná prehliadka najlepších filmov XXXIII. medzinárodného filmového festivalu filmov o trvalo udržateľnom rozvoji. Uvádza: generálny riaditeľ festivalu Ing. Pavel Lím.

27. 11 od 19.00

Sukova sieň
Rudolfinum, Praha 1

ZDENKO MIKULA 90

Slávnostný koncert venovaný životnému jubileu nestora modernej slovenskej vážnej hudby. Účinkujú: Marián Lapšanský, Peter Mikuláš, Jozef Roth, Eleonóra Škutová, Eugen Prochác, Spevácky zbor Rozkvet z Prievidze a Dychová sekcia Českého noneta. Uvádza: Bořivoj Navrátil. Vstupenky v pokladni Rudolfinu.

28. 11 od 17.00

POVIEDKA 2006 TIPOS

Dramatizované čítanie najlepších prác z literárnej súťaže Poviedka 2006 v podaní Phenomenontheatre a diskusia s finalistami 10. ročníka súťaže a s predsedom poroty Pavlom Rankovom. Uvádza: Koloman K. Bagala.

29. 11. od 13.00

SLOVENSKÁ POÉZIA A PRÓZA

Od ľudovej slovesnosti po súčasnú modernu. Cyklický komponovaný literárny program pre študentov pražských škôl spojený s prednáškou, prednesom ukážok z diel a besedou. Pripravili **Slovenský inštitút** a **Klub slovenskej kultúry** v spolupráci s **Kabinetom slovakistiky FF UK**.

Programy sa uskutočnia v Modrej sále Slovenského inštitútu (Jilská 16, Praha 1), pokiaľ nie je uvedené inak.

Upozornenie: Zmena programu, termínov a časov vyhradená!

Modrá stránka

program Klubu slovenskej kultúry na november 2006

SPRÁVY A OZNAMY

Členský príspevok na rok 2006 sa na Valnom zhromaždení KSK zvýšil, a to: 100 Kč pre študentov a dôchodcov 200 Kč pre ostatných členov.

Zaplatiť môžete zloženok (nájdete ju v čísle 6 / 2005 časopisu LISTY), variabilný symbolon je číslo členského preukazu alebo vaše meno a priezvisko. Príspevok môžete uhradiť aj v hotovosti v KSK (Lipanská 4, Praha 3), najlepšie v pondelok a v stredu od 10.00 do 17.00 alebo po telefonickom dohode. Platíť môžete tiež prevodom na náš účet v Komerčnej banke, Spálená 51, Praha 1, č. účtu: 34834-0110100.

Ďakujeme všetkým, ktorí už zaplatili a osobitné poďakovanie patrí Vám, ktorí ste uhradili vyššiu časťku, ako je stanovený členský príspevok.

Tešíme sa na stretnutia s vami na klubových programoch.

Rada Klubu slovenskej kultúry

Úradné hodiny KSK pre členov KSK a širšiu verejnosť: pondelok a streda, v čase 10.00 – 18.00. Obedňajšia prestávka je od 12.00 do 13.00. V inom termíne po telefonickom dohovore.

Rada KSK si dovoľuje požiadať členov KSK, ktorí majú záujem byť nápo-mocný Klubu slovenskej kultúry v odborných záležitostiach, nech nám dajú vedieť telefonicky na telefónne číslo Klubu slovenskej kultúry, resp. osobne v úradných hodinách.

Vopred ďakujeme.

Pre záujemcom o slovenskú a českú tlač i literatúru je klubová čítareň otvorená vždy v pondelok a stredu od 14.00 do 17.00. K dispozícii sú denníky *SME*, *Národná obroda*, *Lidové noviny*, *Hospodárske noviny*, týždenníky *Život*, *Literárny týždenník*, *Domino fórum* a ďalšie noviny a časopisy.

NAŠA PROGRAMOVÁ PONUKA

Pondelok 9. 10. v čase 11.00 – 13.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

MULTIKULTURNÍ SPOLEČNOSTI

Výberová prednáška Aleny Kroupovej (vedúcej *Strediska pre výchovu k ľudským právam UK Praha*) pre študentov FHS UK, PETF UK, HTF UK. Program pripravil KSK v spolupráci so *Strediskom pre výchovu k ľudským právam UK Praha*. Vstup voľný.

Pondelok 9. 10. – Nedeľa 12. 11.

Staromestská radnica (Galéria)

Staromestské nám. 1, Praha 1

NÁSILIE OKOLO NÁS

alebo O čom sa nehovorí

Výstava, na ktorej participuje aj KSK. Výstavný projekt študentov vybraných stredných umeleckých škôl z Česka, Poľska a Slovenska o ich pohľade na násilie okolo nás. Záštitu nad výstavou prevzal námestník primátora hl. m. Prahy Mgr. Rudolf Blažek.

Pondelok 16. 10. v čase 11.00 – 13.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

HISTORICKÉ A AKTUÁLNE ETNICKÉ MENŠINY V ČR

Výberová prednáška Heleny Noskovej pre študentov FHS UK, PETF UK, HTF UK o národnostných menšinách v ČR. Program pripravil KSK v spolupráci so *Strediskom pre výchovu k ľudským právam UK Praha*. Vstup voľný.

Pondelok 16. 10. – Piatok 10. 11.

Regionálna knižnica, Teplice

SLOVENSKÁ JAR

Výstava k výročí Ludovíta Štúra. Pripravili: KSK a ROS v Tepliciach v spolupráci so SNLM SNK v Martine v rámci *Mesiaca česko-slovenskej kultúrnej vzájomnosti*.

Pondelok 23. 10. v čase 11.00 – 13.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

NÁRODNOSTNÉ MENŠINY V ČR

Výberová prednáška Milana Pospíšila, tajomníka *Úradu vlády ČR pre menšiny pre študentov FHS UK, PETF UK, HTF UK*. Program pripravil KSK v spolupráci so *Strediskom pre výchovu k ľudským právam UK Praha*. Vstup voľný.

Pondelok 30. 10. v čase 11.00 – 13.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

SKŮSENOST HOLOCAUSTU A ŽIDOVSKÁ MENŠINA V ČESKÝCH KRAJINÁCH

Výberová prednáška M. Zahradníkové pre študentov FHS UK, PETF UK, HTF UK. Program pripravil KSK v spolupráci so *Strediskom pre výchovu k ľudským právam UK Praha*. Vstup voľný.

Štvrtok 2. 11. – Piatok 3. 11.

Bratislava

II. RIADNE VALNÉ ZHROMAŽDENIE SVETOVÉHO ZDRUŽENIA SLOVÁKOV V ZAHRAŇICI (SZSZ)

Konferencia spojená s voľbami do orgánov SZSZ na funkčné obdobie 2006 – 2009 za účasti aj zástupcu KSK.

Pondelok 6. 11. v čase 11.00 – 13.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

UKRAJINCI V ČR

Výberová prednáška M. Zahradníkové pre študentov FHS UK, PETF UK, HTF UK. Program pripravil KSK v spolupráci so *Strediskom pre výchovu k ľudským právam UK Praha*. Vstup voľný.

Pondelok 6. 11. o 13.00 – 17.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

VÝTVARNE PRACOVAŤ S DEŤMI

Tentoraz na tému „Portrét“ sa deti pod vedením výtvarníčky Zuzany Štanceovej, členky KSK budú maľovať navzájom... Vstup voľný.

Streda 8. 11. o 14.00

Modrá sála Slovenského inštitútu

Jilská 16, Praha 1

ROZPRÁVAJME SI ROZPRÁVKU

Cyklický výchovno-dramatický program pre najmenších žiakov pražských škôl o slovenčine a jednej rozprávkeovej krajine. Program pripravil KSK v spolupráci so *Slovenským inštitútom v Prahe*. Vstup voľný.

Streda 8. 11. o 14.00

Pečkový palác – pamätník protifašistického odboje

budova Ministerstva priemyslu a obchodu ČR

Politických vězňů 20, Praha 1

PEČKŮV PALÁC – PAMÄTNIK PROTIFAŠISTICKÉHO ODBOJA

Exkurzia časti paláca, kde bývala mučiaren gestapa a kde je dnes zriadený pamätník protifašistického odboja. Návšteva týchto priestorov je spojená s odborným výkladom Věry Kellnerovej z *Českého svazu bojovníků za svobodu*. Vstup voľný.

Pondelok 13. 11. v čase 11.00 – 13.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

ŽENY NA ÚTEKU (NÁSILIE V RODINE) POSTAVENIE ŽIEN MIGRANTIEK

Výberová prednáška Aftab Hladíkovej pre študentov FHS UK, PETF UK, HTF UK. Program pripravil KSK v spolupráci so *Strediskom pre výchovu k ľudským právam UK Praha*. Vstup voľný.

Utorok 14. 11. o 17.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

JAR SLOVENSKEHO NÁRODA

Slávnostné otvorenie výstavy *Jar slovenského národa*. Výstavný projekt k roku *Ludovíta Štúra* spojený s videoprojekciou, s prednáškou a besedou. Autori výstavy: Mgr. Jozef Beňovský (riaditeľ SNLM SNK v Martine) a PhD. Augustín Matovčík, DrSc. (námestník generálneho riaditeľa SNK a riaditeľ Národného biografického ústavu SNK). Za osobnej účasti autorov, ako aj ďalších predstaviteľov SNK – Mgr. Peter Cabada (SNK, Martin) a Mgr. Eva Kalnická (SNLM SNK, Martin). Besedu moderuje Helena Nosková. Program pripravil KSK v spolupráci s SNK v rámci *Mesiaca česko-slovenskej kultúrnej vzájomnosti*. Výstava potrvá do 20. 12. 2006.

Piatok 17. 11. o 19.00

Divadlo v Vinohradech

Nám. Míru 7, Praha 2

PLODY NAŠOHO STROMU – LIMBORA

Sviatok slovenského ľudového umenia – slávnostný program pri príležitosti 20. výročia slovenského folklórneho súboru Limbora a 55. výročia slovenskej folklórne skupiny v dnešnej v ČR. Program pripravili SZ Limbora, KSK, Etnica, Slovenský inštitút v Prahe a Spolok Detvan. Účinkujú: Limbora, Limborka, Malá Limborka a hostia.

Pondelok 20. 11. v čase 11.00 – 13.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

MEDIÁLNA GRAMOTNOSŤ

Výberová prednáška J. Jiráka pre študentov FHS UK, PETF UK, HTF UK. Program pripravil KSK v spolupráci so *Strediskom pre výchovu k ľudským právam UK Praha*. Vstup voľný.

Pondelok 20. 11. o 16.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

POZNAJME SA VZÁJOMNE

Uzavretie súťaže o najlepší preklad zo slovenského jazyka do českého jazyka a stretnutie pedagógov v priestoroch KSK v rámci príprav 3. ročníka stredoškolskej konferencie pražskej i mimopražskej mládeže *Poznajme sa – Poznajme sa*. Vstup voľný.

Utorok 21. 11. o 11.00

Tančičí dům

Jiráskovo náměstí, Praha 2

ETNICKÉ MENŠINY V STREDNEJ A VO VÝCHODNEJ EURÓPE

Prednáška Heleny Noskovej o histórii a súčasnosti etnických menšín v strednej a vo východnej Európe. Vstup voľný.

Štvrtok 23. 11. v čase 16.00 – 18.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

BEZPLATNÁ PRÁVNÁ PORADŇA V OTÁZKACH BYTOVEJ PROBLEMATIKY A PRIVATIZÁCIE BYTOVÉHO FONDU (V OBLASTI PREVODU BYTOV DO VLASTNICTVA).

Raz do mesiaca ju poskytuje členka KaRK KSK – JUDr. Marta Ōčovská pre členov KSK. Prineste si so sebou doklady týkajúce sa vašej problematiky. **Pre veľký záujem vás prosíme, aby ste sa objednávali dopredu na telefónne číslo KSK, t.j. 224 215 085 alebo 724 025 170.**

Pondelok 27. 11. v čase 11.00 – 13.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

VIETNAMCI V ČR

Výberová prednáška J. Kocourka pre študentov FHS UK, PETF UK, HTF UK. Program pripravil KSK v spolupráci so *Strediskom pre výchovu k ľudským právam UK Praha*. Vstup voľný.

Pondelok 27. 11. o 16.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

POZNAJME SA VZÁJOMNE

Zasadnutie hodnotiacej komisie pedagógov v priestoroch KSK v rámci príprav 3. ročníka stredoškolskej konferencie pražskej i mimopražskej mládeže *Poznajme sa – Poznajme sa*. Vstup voľný.

Utorok 28. 11. o 11.00

Regionálna knižnica Liberec

SLOVENSKEJ ZIMNÝ ZVYKOSLOVNÝ CYKLUS V KONTEXTE STREDNEJ EURÓPY

Prednáška Heleny Noskovej pre študentov gymnázií, spojená s ukázkami zo slovenskej ľudovej tvorivosti. Ukážky číta Viera Kučerová. Vstup voľný.

Streda 29. 11. o 13.00

Modrá sála Slovenského inštitútu

Jilská 16, Praha 1

SLOVENSKÁ POÉZIA A PRŮZA

Od ľudovej slovesnosti po súčasnú modernu Cyklický komponovaný literárny program pre študentov pražských škôl spojený s prednáškou, prednesom ukážok z diel a besedou. Program pripravil *Slovenský inštitút v Prahe* v spolupráci s KSK. Vstup voľný.

Streda 29. 11. o 17.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

PROBLEMATIKA VÝSTAVBY DIALNIC V ČR A V SR

(v podmienkach rozširovania EÚ)

Prednáška Ing. Karola Ujházyho spojená s besedou v rámci programov *seniorskej sekcie KSK*. Moderuje JUDr. Milan Budovič. Vstup voľný. Tešíme sa na vašu účasť.

Štvrtok 30. 11. o 17.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

POZNAJME SA VZÁJOMNE

Príprava 3. ročníka stredoškolskej konferencie pražskej i mimopražskej mládeže *Poznajme sa – Poznajme sa*. Vstup voľný.

PREDBEŽNÁ PONUKA NA DECEMBER 2006

Pondelok 4. 12. v čase 11.00 – 13.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

PORUČY V SPRÁVANÍ DETI A ALTERNATÍVA MEDICÍNA...

Výberová prednáška MUDr. Poštulky pre študentov FHS UK, PETF UK, HTF UK. Program pripravil KSK v spolupráci so *Strediskom pre výchovu k ľudským právam UK Praha*. Vstup voľný.

Pondelok 4. 12. o 17.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

VEČERY SO SLOVENSKEJMI KNIHAMÍ

Podvečer spojený s prezentáciou nových slovenských knižných titulov. Blížšie informácie upresníme v budúcej *Modrej stránke* – programe KSK. Vstup voľný.

Štvrtok 7. 12. v čase 10.00 – 15.00

Modrá sála Slovenského inštitútu

Jilská 16, Praha 1

POZNAJME SA VZÁJOMNE

3. ročník študentskej konferencie stredoškolskej mládeže: *Poznajme sa vzájomne – Poznajme sa vzájomne*. Pripravil KSK v spolupráci so Slovenským inštitútom v Prahe a s podporou MŠMT ČR. Blížšie informácie upresníme v budúcej *Modrej stránke* – programe KSK. Vstup voľný.

Piatok 8. 12. o 14.00

Modrá sála Slovenského inštitútu

Jilská 16, Praha 1

KRST LEPORELA O BRATISLAVE

ROZPRÁVAJME SI ROZPRÁVKU

Slávnostný krst dvojjazyčnej publikácie, lepoprela pre deti *Bratislava, mesto na Dunaji – Bratislava, mesto na Dunaji*, ktorú vydal KSK. Krst lepoprela je spojený s bohatým programom: cyklickým výchovno-dramatickým programom pre najmenších žiakov pražských škôl o slovenčine a jednej rozprávkeovej krajine – *Rozprávajme si rozprávku* a s vystúpením folklórneho detského súboru *Malá Limborka*. Program pripravili KSK, Slovenský inštitút v Prahe a SZ Limbora. Vstup voľný.

Sobota 9. 12. o 18.00

Divadlo U Hasičů, Rímská 2135/45, Praha 2

VIANOCE S LIMBOROU

XVII. ročník slávnostného programu *Vianoce s Limborou*. Zvyky a obyčaje s atmosférou predvianočného času a slovenských Vianoc. Ochutnávka typických vianočných dobrot – kapustnica, oblátky, ... Program pripravili SZ Limbora, KSK, Etnica, Slovenský inštitút, Detvan, Anima Artis. Účinkujú: Limbora, Limborka, Malá Limborka a hostia.

Pondelok 11. 12. v čase 11.00 – 13.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

SKŮSENOST ŽIŽIŤIA V ISLÁMSKOM SVETE

Výberová prednáška L. Lysákovskej pre študentov FHS UK, PETF UK, HTF UK. Program pripravil KSK v spolupráci so *Strediskom pre výchovu k ľudským právam UK Praha*. Vstup voľný.

Pondelok 11. 12. o 16.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

VÝTVARNE PRACOVAŤ S DEŤMI

Tentoraz na tému „Vianoce“, budú deti pod vedením výtvarníčky Zuzany Štanceovej, členky KSK maľovať svoje predstavy o Vianociach... Vstup voľný.

Streda 13. 12. o 14.00

Modrá sála Slovenského inštitútu

Jilská 16, Praha 1

SLOVENSKÁ POÉZIA A PRŮZA

Od ľudovej slovesnosti po súčasnú modernu Cyklický komponovaný literárny program pre študentov pražských škôl spojený s prednáškou, prednesom ukážok z diel a besedou. Program pripravil *Slovenský inštitút v Prahe* v spolupráci s KSK. Vstup voľný.

Streda 13. 12. o 17.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

STRETNUTIE SO ZÁJEMCAMI TRADIČNÉHO ZÁJAZDU NA SLOVENSKO

Informačná schôdzka so záujemcami budúcoročného štvordňového zájazdu na Slovensko. Na stretnutí si budeme vyberať miesto nášho pobytu a približný termín. Vstup voľný. Tešíme sa na vašu účasť.

Štvrtok 14. 12. v čase 16.00 – 18.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

BEZPLATNÁ PRÁVNÁ PORADŇA V OTÁZKACH BYTOVEJ PROBLEMATIKY A PRIVATIZÁCIE BYTOVÉHO FONDU (V OBLASTI PREVODU BYTOV DO VLASTNICTVA).

Raz do mesiaca ju poskytuje členka KaRK KSK – JUDr. Marta Ōčovská pre členov KSK. Prineste si so sebou doklady týkajúce sa vašej problematiky. **Pre veľký záujem vás prosíme, aby ste sa objednávali dopredu na telefónne číslo KSK, t.j. 224 215 085 alebo 724 025 170.**

Sobota 16. 12. o 18.00

TANEČ ŽIVOTOM

Večer venovaný pamiatke pred vyše rokom zosnulého popredného slovenského tanečného choreografa, režiséra umeleckých programov a profesionálneho tanečníka Jaroslava Ševčíka. Program pripravili SZ Limbora, KSK, Etnica, Slovenský inštitút, Detvan, Anima Artis. Účinkujú: Limbora, Limborka, Malá Limborka a hostia. Blížšie informácie upresníme v budúcej *Modrej stránke* – programe KSK.

Pondelok 18. 12. v čase 11.00 – 13.00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

HLADANIE AZYLŮ, PRÍŠTAHOVALECTVO, UTEČENECTVA A CUDZINCI

Výberová prednáška M. Uherka pre študentov FHS UK, PETF UK, HTF UK. Program pripravil KSK v spolupráci so *Strediskom pre výchovu k ľudským právam UK Praha*. Vstup voľný.

Väčšina programov je financovaná MK ČR v rámci dotácií pridelených na rok 2006. Niektoré z programov sú pripravené s finančným príspevom MŠMT ČR a PosAm Praha s.r.o.

Adresa:

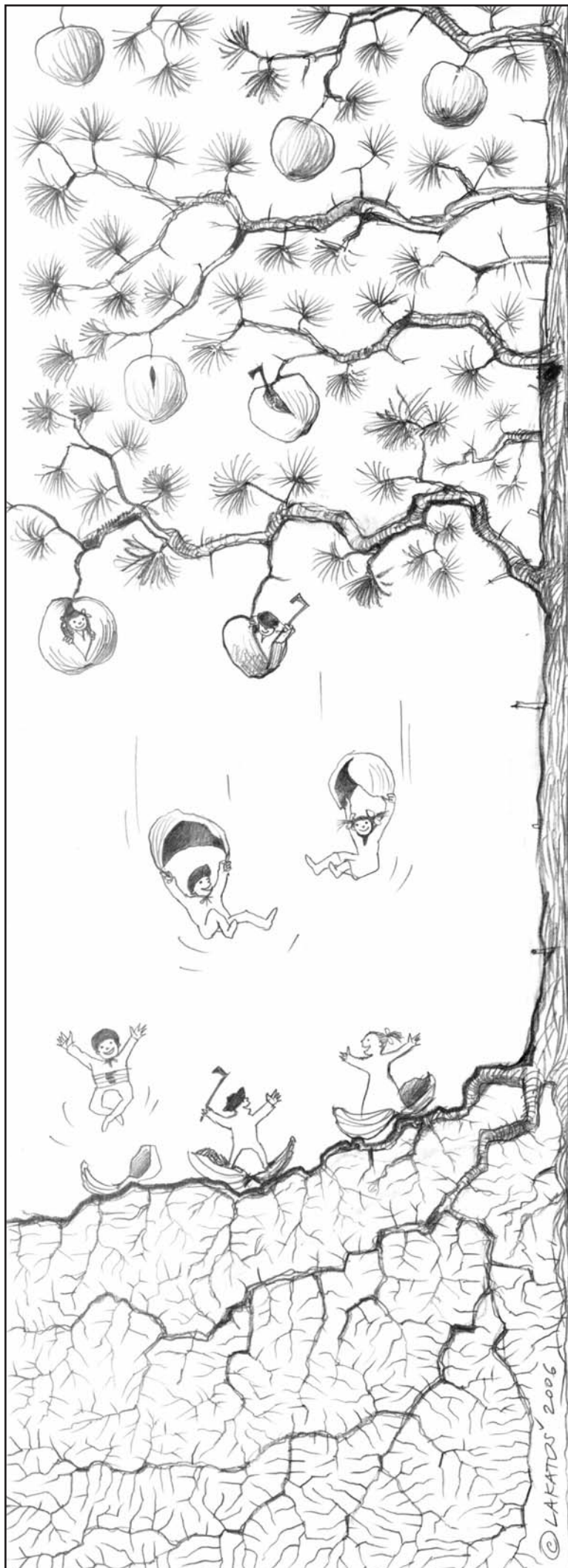
Klub slovenskej kultúry, Lipanská 873/4, 130 00 Praha 3

Tel./Fax: 224 215 085; Mobil: 724 025 170

e-mail: klubsk@tiscali.cz

www.klubsk.net

Slovenské združenie Limbora,
Klub slovenskej kultúry, Etnica,
Slovenský inštitút, Spolok Detvan

Vás srdečne pozývajú
na sviatok slovenského ľudového umenia

PLŮDY NASHO STROMU

55.výročie vzniku slovenskej folklórnej skupiny
20.výročie slovenského folklórneho súboru

LIMBORA

17.11. 2006 19:00

Divadlo na Vinohradech
Náměstí Míru 7, Praha 2

informácie: www.limbora.cz, tel. 224 215 085
rezervácia a predpredaj: limbora@gmail.com,
tel.: 608434179, pokladňa divadla, KSK

Ďakujeme za finančnú pomoc a podporu:
Magistrát hlavného mesta Prahy, Městská část Praha 2,
Ministerstvo kultúry ČR, Ministerstvo kultúry SR,
Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

PosAm

• systémové integrace • dodavatel informačních technologií • systémy pro správu dokumentů • systémy pro předtiskovou přípravu

PosAm Praha spol. s r.o., Holečkova 103/31, 150 00, Praha 5, tel 257 312 091, fax 257 314 096

PosAm Brno, Štefánikova 61, 612 00, Brno, tel 541 211 413, fax 541 213 247

PosAm Ostrava s.r.o., Janáčkova 3, 702 00, Ostrava, tel 595 136 501-3, fax 595 136 500